

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 30 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitási díj 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
Községi főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1903.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Staubert József.

Péntek, szeptember 25.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezérelők: Viharos nap.
Törvénytelen önkéntesek.
Kereskedők szaktanfolyama.
Botrányok a Házban.
Afférek a hadiparancs miatt.
Elkobozott aradi újság.
Öngyilkos képviselő.
Robinzen kisasszony.
Zilahy programja.
Arad iskolái.
Tárca: A tűz. Írta: Papp Viktor.
Osarnok: Góllát. Írta: Jean Rameau.

Viharos nap.

Arad, szeptember 24.

A fékevesztett szenvedély orgiákat ült ma a képviselőházban. A több heti szünet után pihent erővel és kétszeres vehemenciával támadt fel az obstrukció vihara, törve, zúzva mindent, mi útjába került. Letaposta a politikai mérséklet legutolsó maradék porszemét is, megtépett miniszterelnököt, kormányt, házelnöki tekintélyt és nem kimélte a király személyét sem.

Az ellenzéki pártok féktelen dühének a miniszterelnök volt ma célpontja, kit főleg a Szápáry féle vesztegetés emlékeivel akadályoztak meg abban, hogy szóhoz juthasson. De kijutott Khuen-Hédervárynak a chlopy-i hadiparancs miatt is, s ellenzéki oldalról olyan kitételeket röptettek feléje, aminőket nagyon régen nem használtak már a magyar képviselőházban.

A botrányok tömkelegében nem éppen

érdektelen volt az a leleplezés sem, melyet Rakovszky István és Polónyi Géza vagdostak egymás fejébe. Rakovszky azzal kedveskedett a Háznak, hogy fölelevenítette Polónyinak az osztrák nemzetiségekkel folytatott bizalmaskodásait, míg az utóbbi azzal igyekezett pörére vetkőztetni a néppártot, hogy bizonyos bécsi látogatásokra mutatott rá, melyek Rakovszkyéknek Lichtenstein hercegéhez való gyöngéd viszonyát szellőztették.

Szóval a képviselőház mai ülésén olyan tökéletes lett a kavargás és fejtelenség, hogy a történendőkre nézve prognoszt adni csaknem lehetetlen. Tűz kormányt alakítani Khuen-Héderváry gróf, s ha igen, betudja-e mutatni programját az új kormány, az csak olyan nyílt kérdés, mint ahogy nem lehet megjövendölni, vajjon találnak-e módot arra, hogy a parlament munkaképességét belátható időn belül helyreállítsák.

A tegnapi nagy kibékülési ünnep után, a kormány többsége biztosítva van ugyan, de a többség ma olyan természetű a magyar parlamentben, hogy nagy baj a kormányra nézve ha nincs meg, de nem sokat ér, ha megvan. A törvényhozás sorsa a kisebbség kezében nyugszik, míg a lomhaságaról híres többség arra van kárhóztatva, hogy tétlen szemlélője legyen az cseményeknek.

Irányadó helyen ez idő szerint a helyzet orvoszere gyanánt minden lehető és lehetetlen eszközt emlegetnek, csupán egy

körülménnyel vannak tisztában s ez az, hogy a Ház feloszlására ma gondolni sem lehet. Künn az országban ellenzéki és szabadelvű pártok annyi oldalról angazsálva vannak a nemzeti követelések körül, hogy az esetleges új választások könnyen úgy formálhatnák meg a törvényhozás képét, ami a kormányzatra nézve jelentékenyen rosszabb lenne a mainál. Tudja ezt a miniszterelnök s tudják Bécsben is. A Ház feloszlásával és az új választásokkal járó izgalmaktól tehát előreláthatólag meg lesz védve az ország.

Egyébként azonban a legnagyobb bizonytalanság dühöng minden vonalon.

Csupán az bizonyos, és ezt jó konstataálni e válságos napokban, hogy az a hatalmas gépezet, melyet magyar államnak nevezünk, becsületesen van megépítve, szolid materiából készült s szerelői tisztességes munkások valának három decenniumon keresztül. Bizonyos pedig ez azért, mert láthatja bárki, hogy ámbár kilencedik hava, hogy megszüntették a gőzfejlesztő kazánok fűtését és négy hava elmult, amióta kívül és belül törekszenek járását megállítani: a kerekek még mindig forognak s képesek kifejtetni azt az erőt, mely az országot nem engedi lezuhanni a lejtőn, melyen megindult.

Magunk sem hisszük azonban, hogy ez a gép örök mozgó volna, mely egyszer megindítván, eljár az idők végéig. Emberi s ekként véges alkotás lévén, illő és szükséges, hogy féltő gonddal örköd-

A tűz.

Írta: Papp Viktor.

Egy kis olasz városkába értem. Olyan volt, mint a többi olasz város. Barátságos és színes. A házak izlésesek, kerestelenek. Egy magas tűzoltó őrtorony vigyázott rájuk.

A délutánt egy kedves kertben töltöttem ismerőseim társaságában. Hétköznap volt. A kis város előkelősége mind kijött a hűsbe.

Összeismertettek egy pár családdal s vidám asszonyaikkal ugyancsak jól mulattam a fűgék és platánok árnyában. Nevetgáltunk, helytelenkedtünk, Isteni szabadságot élveztem e teljesen ismeretlen városban.

Az asszonyok sugdosódtak, hahótáztak s hamiskásan, szelid kacérsággal nézegettek engem. Csaknem zavarba jöttem.

Foscariné tetszett nekem legjobban közöttük. Ez az asszony az olasz nők leggyönyörűbb típusa volt. A termete fonséges, dacos és mégis kig, ószerű. Alabástrom homloka tündöklött barnás piros testszíne mellett. Vastagszélű koromhaja alig tűrte a hajfésűk nyugtát. A szeménél feketébbet sohasem láttam, ajkainál szabályosabbat, keskenyebbet képzelni sem lehet. Könnyű, áttört, fehér ruhában volt, fehér kalapjáról piros cseresznyék lógtak hajába.

Olyan volt mint a kék, mint a szerelem, varázslatos, féltelmes. Egyik percben velünk játszott, idegesen élénk volt, ha a „tűz asz-

szonyá"-nak a társaságában lehetett. Talán én is azért vonzódtam hozzá.

Szépsége, viselkedése egyszerre lebilincselte. Társasjáték közben is többnyire vele foglalkoztam s az uzsonnánál mellé kerültem.

Eleinte közönyös dologról beszélgettünk. Azután a szentimentalizmusról, majd pedig D'Annunzió egyik regényéről, amelyben azt tanítja, hogy bolond az az asszony, aki a férjét csak a lelkiismeret miatt nem csalja meg, pedig természeti oka volna rá. Ő elítélte a nézetet, én védtem D'Annunziót.

— Hát maga szereti-e a férjét? — kérdém nyomtatékkal halkán.

Üszerezzent, gorombán végigmért szemekkel s ajkait alig mozgatva gyorsan visszavágott:

— Okosabbat is kérdezhetne ennél, ha már ilyenekkel akarna zaklatni.

Okosabbat! Uram istenem, hogy érti ő ezt? Nem tudtam gondolkozni. Zavaromat mások is észre vehették. Ő lopva folyton engem figyelt.

Visszaéltünk később a fügebokrok közé s vidáman mulattunk a társasjáték bohóságain.

Esteledett. Készülve haza mindenki kiváltja a játék közben zálogul adott gyűrűjét, óráját csak Foscariné huzódik. Könnyű a birónak, egy kövéres szőke asszonynak, hogy adja vissza neki a gyűrűjét. De az hajthatatlan marad. A társaság is rajongva követelte, hogy a föltételt teljesítse — meg kell csókolni engem, ha csak a homlokomon is. Nem állott rá.

A társaság megunt az unszolást, ott hagyott minket, készülődtek. Már a bírasszony-ság is ott hagyta helyét, amikor a „tűz asszonya" hirtelen hozzám lépett, izzó szenvedélyvel átkarolt s hosszú, fájdalmas-édes, halk csókkal fedte be ajkam...

Csaknem leestünk a szenvedélytől. Fehér fogsorán vér gyöngyözött, az ajkamból szivta ki. Ugy égetett ez a csók, mintha izzó aranyat nyomtak volna a számhoz. Forrón égetett.

Támolyogva kísérttem haza a társaságot. A kövéres, szőke asszony mutogatta a Foscariné záloggyűrűjét. Felségesen csillogott a gyémánt az esti sötétben.

— Sohasem adom vissza a gyűrűdet, Fosca, ha nem teljesíted az ítéletemet; — incselkedett a kis molett.

— Tartsd meg, én nem csókolom meg őt — és réám nézett a sötétben sokáig...

... Egy zöldszindelyes szállóban aludtam. Nem akartam ébren tölteni az éjszakát, mert másnap utaznom kellett. De meg nem is bírtam volna. Igen fáradt, kimerült voltam. Ugy égett az ajkam, úgy égett.

Álmomban egyszerre megrezzenek. Mintha egy kép esett volna a falról, mintha valaki a fülem mellett összecsapta volna a tenyerét. Megfordulok. Fel akarok kelni, nem bírok. Mégis olyan könnyen érzem magam. Mintha nem is én fetrengenék abban az ágyban. Szinte látom önmagamot.

Ezer gondolatom közül egy sem tud ér-

jék fölötte egy erény, melynek nevét a *bölcs hazafiság* szóval jelöljük meg. Ez volt a szilárd magyar államélet megteremtője, ez a gondozója, ez a fenntartója. Amely nem törve, rombolva, nem hangozó szóval vásári zajban, hanem szerényen dolgozva, a munkában és a munka által teremtett müben jut kifejezésre. Amely aggódik, óvatosan előre néz, mint a kincshordó gálya kormányosa és megfontolással halad utján. Félt, — de meg nem ijed.

Tomboló viharról, izgalmak áradatáról, gyűlölet és meghasonlásról hozunk hasábos híreket e lap belsejében. Az események bonyodalmaait aggódó kebellet lesűk, s a végső következményeket belátni képtelenek vagyunk. Vezetőink politikai érettsége és szilárdsága védekezze meg nemzetünket minden rossztól!

* *

Törvénytelen önkéntesek.

(Hadkiegészítő jogunk kijátszása.)

Arad, szeptember 24.

A chlopy-i hadparancs által keltett általános izgalom közepette észrevétlenül siklik el a politikai közvélemény szeme egy olyan törvénytelen ségen, amely a magyar alkotmány egyik sarkalatos tételének: az *ujoncmegajánlási jognak* kijátszása és alkalmas arra, hogy a magyar nemzet e nagyjelentőségű jogát és védő fegyverét egyszerismindenkorra illuzióriussá tegye.

Egyre-másra érkeznek a hírek, hogy itt is, ott is, Szegeden és Sopronban, Pozsonyban, Temesváron, Aradon és Székesfehérváron önkéntesen jelentkeztek sorozásra olyanok, akik az idén kerültek volna sor alá, ha a parlament az ujonclétszám megajánlását meg nem tagadta volna. A katonai hatóságok ezeket a jelentkezőket elfogadták és azonnal be is sorozták, s ebben többhelyütt az illetékes közigazgatási hatóságok is közreműködtek. Oly jelenség ez, amely ellen tiltakoznunk kell, s amely ellen állást kell foglalnia a törvényhozásnak is, mert ezeknek az önként jelentkezetteknek besorozása törvénybe ütközik.

vényre jutni. Hallók és látók mindent, de mint-ha nem éreznék.

— Ha... talán harangoznak valahol! Hallga... Ejszaka harangszó... pedig az. Tűz. Hogy dühörognek, a hordós szekerek... vizet visznek oltani. Futnak az emberek. A téglával rakott járda döng a lábuk alatt... Ni, sipolnak, sok hangon... vagy csak a szél? Valami úgy kattog, mint a szivattyú... de-hogy, az óra ketyeg.

— Istenem, már a nagy tűzoltótorony is ég. Milyen világos van, milyen nagyon ég... Nekem is oda kellene futnom. Segítenem kellene másoknak a s erencsétlenségben... Ugy nézem a szivattyút, úgy szeretnék egy kis vizet inni...

— Adjatok vizet! az ajkam nagyon-nagyon ég... Nem adtok? Nincs?... Hátha az asztalon van... Gyűrűket látok csak, meg sok, sok asszonyt az asztal körül. Ott van Fosca is! Oh, Fosca! rohanok felé... Foscarina! úgy fáj az ajkam, gyógyítsd meg. En nem merek hozzá nyulni, nagyon éget... Foscarina... Eltűnik... Lerogytam...

Ismét egy kép esett talán le a falról. Csörmpölt, eltört az üvege is. Fel akarom venni. Valaki megragad és erősen megráz.

Fölbredtem. Egy pillanatig a betört ablakon betóduló füst elkábit. Ujra megráz a tűzoltó:

— Uram, meneküljön, ég a ház.

Csakugyan. A tűz már szinte berepesztette a szobám tetejét — és nekem mégis csak az ajkam égett.

Az 1867 évi XII törvények 12. paragrafusában a magyar hadseregnek időnként kiegészítését és az ujoncok megajánlásának a jogát mind a törvényhozás, mind a kormányzat körében az ország magának tartja fenn. Félreérthetetlen határozottsággal van itt kimondva, hogy a hadsereg létszámának kiegészítése a törvényhozás és a kormányzat terén is az ország joga és dolga. Amiből éppen olyan félreérthetetlenül következik, hogy ha az ország törvényhozása utján az ujoncmegajánlást megtagadja, akkor magyar honpolgár a hadseregbe besorozni nem szabad.

Ez a szabály nem az egyes emberre kötelező, aki tehet mindent, törvénytelen séget is a megfelelő büntető következmények terhe alatt. Sőt ezt az önként jelentkezést megteheti minden büntetés nélkül is. De kötelező ez a törvény minden hatóságra, a közigazgatási és katonai hatóságokra egyaránt. Nekik a törvényt nemcsak mások által kell megtartani, hanem maguknak is meg kell tartani; nemcsak másokat kell megakadályozni a törvény kijátszásában, hanem maguknak sem szabad a törvényt megkerülni.

Epp ezért a katonai hatóságoknak tilos a Magyarországon önként jelentkezőket elfogadniok és besorozniok. Ez egyenes megsértése a magyar nemzet ujoncmegajánlási jogának, mert az ország és törvényhozásának hozzájárulása nélkül szed ujoncot a hadsereg számára.

Ezen a kétségtelen tényen nem változtat az 1889-diki véderőtörvényre való hivatkozás sem, amely törvény 16. paragrafusában a hadsereg kiegészítésének egyik eszközéül az „*önkéntes belépést*” is megemlíti. Mivel azonban a hadsereg kiegészítése az országnak van fenntartva, minelyt az ország ezt a kiegészítést megtagadja, vagy amíg ezt a kiegészítést meg nem adja, a hadsereg kiegészítésének minden módja fel van függesztve, s csak akkor léptethető újra életbe, ha az ország a hadsereg kiegészítéséhez az ujonclétszám megajánlásával hozzájárult.

Ez világosan következik magából a véderőtörvényből, de alkotmányunk szelleméből is. Jól tudja ezt a hadügyi kormány is, amely hallgatólagos vallomást tett emellett a törvény-magyarásat mellett akkor, amikor Ausztriában felhívást tett közzé az önkéntes jelentkezésre, Magyarországon pedig nem. Az egyenlő eljárástól való eltérés oka éppen az, hogy míg az osztrák alkotmány az efelét megengedi, addig a magyar alkotmány ezt egyenesen kizárja. Azonkívül az osztrák törvényhozás hajlandóságot mutatott az ujonclétszám megajánlására, sőt meg is szavazta azt, míg a magyar törvényhozás sem meg nem szavazta, sem hajlandóságot rá a jelenlegi körülmények között nem mutat.

E hallgatólagos beismerés mellett annál súlyosabb megítélés alá esik, hogy egyes katonai hatóságok mégis az önkéntesen jelentkezőket elfogadták s ezzel a magyar nemzet hadkiegészítő és ujoncmegajánló jogát kijátszották. Ha most eltűrjük az alkotmányosértést, oly precedenssé válik, hogy alkotmányunk legjelentősebb fentartott joga illuzióriussá lesz. Hisz akkor bármikor megtörténhetik, hogy a magyar nemzet föltételeit, amelyekhez az ujoncmegajánlást kötni minden törvényünk szerint jogunk van, egyszerűen sutba dobják és mesterségesen csinált önkéntes jelentkezés által megszerzik a megtagadott ujonclétszámot. A hadügyminisztérium olyan propagandát csinálhat az országban, hogy husz-, harminc-, vagy negyvenezer ujonc is önként jelentkezik s a hadsereg kiegészítése az önként jelentkezés címén zavartalanul, a nem-

zet hozzájárulása nélkül, sőt egyenesen ellenére is megtörténik.

Az önként jelentkezés által való hadkiegészítés csak akkor van megengedve, ha az ország a hadkiegészítést egészben megadta. Milyent ez meg van tagadva, akkor a hadkiegészítés minden módja tilos. Ez az alkotmányos elv az, amelyet a jelenlegi nagy válság egyéb nagy kérdései között sem szabad elfelejtenünk, hanem félreérthetetlenül és teljes nyomatékkal ki kell emelnünk, nehogy mulasztásunkból akár most, akár a jövőben precedens származzék a magyar alkotmány kijátszására.

TAVIRATOK.

A letartóztatott szerb tisztok.

Belgrád, szeptember 24. A király elmozdította állásától *Racsics* ezredest, a vár parancsnokát, mert enyhén bánt a letartóztatott tisztekkel.

Orosz zsidók és Amerika.

Washington, szeptember 24. A miniszterelnökséghez Philadelphia számos zsidó lakójának folyamodása érkezett homei (Mochile orosz kormányzóság) hozzátartozók biztonsága érdekében. Homei ugyanis rövid idő előtt zsidóellenes tüntetések és kihágások színhelye volt. A minisztérium megbízta a pétervári amerikai ügyvivőt, szerezzen tudomást arról, hogy az amerikai érdekek szenvednek-e Homeiben.

Kereskedelmi szaktanfolyam.

(Az Aradi Kereskedők Köre felhívása.)

Arad, szeptember 24.

A következő felhívás közlésére kéréstünk föl:

Az *Aradi Kereskedők Köre* közmivelődési osztálya, módot óhajtván nyújtani különösen a fiatalabb kereskedelmi alkalmazottaknak, hogy magukat a pályájukon szükséges kereskedelmi ismertekben, minél kisebb anyagi megterheléssel, kiképezzék, *október 15-étől* kezdve *kereskedelmi esti szaktanfolyamot* rendez.

A tanfolyam tárgyai: az egyszerű könyvvezetés, magyar fogalmazási gyakorlatok, a kereskedelmi levelezés és a kereskedelmi számtan; előadói *Kovács Vince*, *Szathmáry István* és *Ferch Odön* polgári iskola tanárok, a kik hetenkint három estén, egy-egy órán át tartanak előadást. Az esti tanfolyamnak legfőbb irányelve lesz, hogy a nagyobbára kevés előképezettséggel bíró kereskedelmi alkalmazottaknak a tanítási anyagát annak alapve ő ismereteitől kezdve, minél könnyebben felfogható és elsajátítható módon adják elő. A tanfolyam *négy hónapon* át tart, a melybe a karácsonyi és ujévi vásár idejére eső két-három hetes szünet idő nincs beszámítva.

A négy hónapos tanfolyam egész díja *tíz korona*, a melynek első fele *öt korona* a jelentkezésnél, esetleg október 5-éig, másik fele január első hetében fizetendő.

Megjegyezzük, hogy azok akik e tanfolyamot sikeresen elvégezték, a jövő évben tartandó *tovább képző tanfolyamon* vehetnek részt, a melyen a könyvvezetés és egyéb ágak magasabb ismereteit sajátíthatják el.

A tanfolyam legjobb hallgatói annak végzetével *jutalom díjban* részesülnek.

A kétségtelenül nagy haszonnal járó tanfolyamra felhívjuk az *aradi kereskedelmi alkalmazottak* figyelmét, hogy megragadván a kedvező alkalmat, minél nagyobb számmal lépjenek a tanfolyam hallgatóinak sorába. Az *aradi kereskedő főnököket* pedig, a kik bizonyára méltányolják e tanfolyam nemes intencióit, arra kérjük, hogy alkalmazottaikat e tanfolyamra

való jelentkezésre buzdítsák, esetleg nekik a tanfolyam hallgatását megkönnyítsék, illetve lehetővé tegyék.

A tanfolyamra hallgatókul jelentkezhetni az *Aradi Kereskedők Köre* titkári irodájában (Szabadság-tér 7. szám I. emelet) a hivatalos órák alatt, továbbá: *Gebhart J.* és fia, *Meer Mór* és fia, *Glück Dzsó*, *Guttman* és *Berger*, *Pöhm* és *Gedeon*, *Róth* testvérek (*Pichler Sándor* urnál) irak üzleteiben. A jelentkezés határideje: *október 5. ike.*

Az *Aradi Kereskedők Köre* nevében: *Tedeschi Viktor* elnök, *Gebhart István*, a köznevelődési osztály igazgatója.

Botrányok a Házban.

A király személye a vitában.

(Barabás Béla közbeszólása. — A kabinet-alkítás nehézségei.)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, szeptember 24.

Olyan viharos, olyan ingerült és lármás ülése emberemlékezet óta nem volt a magyar képviselőháznak, mint ma. Valósággal a szuperlatívuszban tobzódtak a szenvedélyek. Minden pillanatban attól lehetett tartani, hogy a tulfeszült hur elpattan s a folyton erősülő, viharoként fokozódó botrányok *tettleges inzultusban* érnek véget.

A mai ülést, mint tudjuk, a függetlenségi párt sürgetésére hívták egybe, hogy azon a chlopy-i hadparancs által a nemzeten esett sérelmet megvitassák. Nem nehéz volt megjósolni, hogy szokatlan viharok lesznek. Voltak is, még pedig olyanok, hogy annak áradatai egész a trón lépcsőjéig felcsapkodtak. *A király személyét beleventék a vitába* s ezen a réven sajnálatos incidens adta elő magát, a melyet nagyon szeretünk volna, ha meg nem történik. Kinos, lehangoló részlete volt ez a mai ülésnek, a mely a kedélyeket soká izgalomban tartotta.

Azt az erős közbeszólást a király személyére, a király esküjére *Barabás Béla* tette. A szabadelvűpárt valósággal terrorizálta abban, hogy a felzudult vihar nyomán kimagyarazza magát. Mikor végre *Apponyi* hosszú biztatására és rendcsinálására szóhoz jutott, a támadó, bántó szavak oly nagy tömege zúdult *Barabás* felé, hogy megbicsakolta magát s hiába kérelték, nem beszélt. Leült és hallgatott.

A támadásból egyébként kijutott *Khuen-Héderváry* gróf miniszterelnöknek is, a kit rendkívül vehemensen rohant meg a szélsőbal. Csak hosszú küzdelem árán erőszakoltatta ki az elnök, hogy *Khuen* hozzászólhatott a hadiparancshoz. A miniszterelnök hívei el is ítélik *Apponyit*, hogy ezuttal sem volt eléggé erős kezű, nem alkalmazkodott szigorúan a házszabályokhoz s e miatt történt, hogy többen beszéltek, mint kellett volna s a délelőtt fél 11-kor kezdődött ülés ennek következtében huzódott el délután négy óráig.

A hosszú, viharos és szenvedélyes ülés vége az lett, hogy a *képviselőházat elnapolták.*

Részletes távirati tudósításunk a következő:

Ülés előtt.

Oriási érdeklődés nyilvánult a mai ülés iránt. A képviselőház környékét már kora reggel beláthatatlan tömegű közönség lepte el. Különösen az egyetemi ifjuság jött el nagy szám-

ban és természetesen valamennyien bebocsátást követeltek, de ha háromszor akkora lett volna is a Ház, akkor sem fértek volna el. Ebből aztán csinos összekavarodás és verekedés támadt, mire a rendőrség felvonult és a Ház előtti teret megtisztította. *A szomszédos házakban egész sereg rendőr volt elhelyezve, hogy a netaláni rendezetlenség ellen gyorsan közbe lépessenek.*

Az a sok izgalom, amely hetek, hónapok óta összegyülemlt az emberekben, egyszerre felszakadt a szívekből. A parlament előtti tér zsufolva volt színes, tarka tömeggel, úgy hogy alig lehetett áthatolni az emberrengetegen. S a hangulat az utcán egyre elevebb lett. Alig robogott el kocsi, amelyet ne köszöntött volna viharos éljen vagy abcug.

A folyosók forrongó méhkasokhoz hasonlítottak. Zajosan, izgatottan vitázva csoportosultak a képviselők. *Apponyi* már kora reggel a Házban volt és megtette az intézkedéseket a szociálisták esetleges tüntetése ellen. Oly népes volt a Ház, aminő talán még soha, de zsufolásig megteltek az összes karzatok is.

A folyosói diskurzusban ez volt a jelszó: Felirat, vagy határozat?

— A legjobb volna — mondotta *Papp Géza* — egy *határozott felirat!*

A függetlenségi párt tagjai már kora reggel bejöttek a Házba, hogy az ütközet előtt utoljára megbeszéljék a haditervet. A függetlenségi párt értekezlete nagyon rövid volt. *Endrey Gyula* jegyző felolvasta a párt felirati javaslatát s a párt tagjai egyhangulag, hozzászólás nélkül elfogadták. A lelkes hang, magas szárnyalású feliratot viharosan megénezték.

Negyed tizenegy óra felé már a képviselői padok közül is alig volt üres. A karzatot ragyogóan szép hölgyközönség lepte el. Nyüzsgés, kacagás, zibongás töltötte be a termet. Mintha csak valami fényes matinére készülődne a Ház. A cifra palota pompás keretet nyújtana ehhez is...

Apponyi Albert gróf egyre késik az ülés megnyitásával. A folyosón tanácskozó csoportok jobbra-balra. Az elnök mindenütt ott van, mosolyog, biztat, suttog. Végre bejön a terembe s *Tóth Jánossal*, a függetlenségi párt alelnökével tanácskozik az elnöki emelvény lépcsőjén.

Az ülés megnyílik.

Pont fél tizenegy órakor foglalja el *Apponyi* Albert gróf az elnöki széket. Egyszerre lecsitult a zibongás. Az elnök vagy öt percig nézte a tömött padosorokat, miközben bejött *Khuen-Héderváry* gróf miniszterelnök. (A volt kormány összes tagjai már előzőleg helyet foglaltak a miniszteri székekben.)

— *Éljen az alkotmány!* — hangzott fel az ellenzék padosoraiból.

— *Nem türünk erőszakot!* — hallatszott más oldalról *Héderváry* felé, ki csendben, nyugodtan ment végig a termen. A miniszterelnököt *Csávossy Béla* háznagy követte.

Endrey Gyula jegyző felolvassa a Ház ülését összehívó kérvényt.

Elnök jelenti, hogy *Olay Lajos* összeférhetlenségi bejelentést akar tenni.

Olay Lajos: Már a vesztegetési afférnál kijelentette, hogy ha *Héderváry* újból elfogadná a miniszterelnökséget, összeférhetlenséget jelent be ellene. Igéretének eleget tesz és miután bebizonyítva látja, hogy *Héderváry* tudott a vesztegetésről (*Zajos helyeslés a szélbalon, élénk tiltakozás jobbról*), ennél ő is bünrészes. (*Tetszés a*

szélbalon.) bejelenti tehát az összeférhetlenséget.

Elnök: A bizottsághoz utasítatik.

Kossuth Ferenc pártja nevében megokolja, hogy miért hívták össze az ülést. Az alkotmány épségben tartását fejtegeti és azt a köteles érzékenységet hangoztatja, a melyre szüksége van e nemzetnek, hogy alkotmányát megvédje. A törvényhozásnak kötelessége a mai helyzetben összeülni. A király hadiparancsot adott ki a fővezérhez, azután királyi kéziratban fordult a nemzethez. A katonákkal szemben politizált a király és a manifesztumban megerősíti mindazt, a mit a katonáknak üzent. *A király a kéziratnál még nagyobbá tette a nemzet sérelmét.* (*Zajos tetszés.*) *Ezt csak rossz és hűtlen tanácsadók tanácsára tehette a király.* (*Taps, éljenzés.*)

Babó Mihály: Kalandorok!

Kossuth Ferenc: Rossz és hűtlen tanácsadók közbenjárására adták ki a hadiparancsot és annál rosszabb szolgálatot tettek a királynak, mert a *politikát ezzel belevittek a hadseregbe.* Magyarország a trónnak legbiztosabb támasza. Kifelé nem gravitál, a rossz tanácsadók mégis jobbnak látták megsértetni ezt a hű alkotmányos magyar nemzetet, semhogy vélt sérelem essék a kifelé gravitáló Ausztrián. (*Zaj.*) Kijátszani engedik az alkotmányt, a melyre a király letette az esküt.

Az első vihar.

A függetlenségi párt élénk tetszéssel kísérte *Kossuth* szavait. Mikor az „eskü” passzusához ért, viharosan kiabáltak közbe:

— Hol az eskü?

— *Hamis eskü az!* — tóditotta meg *Ráth* Endre.

— *Megette a fene azt az esküt!* — kiáltott *Barabás Béla.*

Erre vad zaj tört ki az egész Házban. — Rendre, rendre, — kiáltozzák jobbról — az elnök utasítsa rendre *Barabást*. *Elnök* *Barabást* *rendre utasítja.*

— Mindnyájunk véleményét tolmácsolta! — kiáltják a rendreutasításra balról tizen is.

Ez incidens után *Kossuth* tovább folytatja beszédét.

— A hadiparancs — ugymond — a nemzetet néptörzsszé fokozza le.

— Gyalázat! Szégyen! — zugják balról.

Kossuth: Néptörzsszé magunkat lefokozni nem engedjük!

Kubik Béla: Már kibékültek ott! Nem volt lelkiismeretök soha!

— Rendre! Rendre! — hallatszik jobbról.

Szatmári Mór: *Már eladták magukat!*

Kossuth: Az a kijelentés, hogy a király nem fog szentesíteni bizonyos törvényeket, megbénítja a magyar alkotmányt és megcsönkíti a nemzet szuverenitását. (*Tetszés balról.*) Ki az első rossz és hűtlen tanácsadó? Körber osztrák miniszterelnök, a ki kijelentette, hogy ő tanácsolta a hadiparancsot és azt is, hogy mindig közbe fog szólani a magyar ügyekbe. (*Zaj.*)

Barabás Béla: *Oly szemtelen!* (*Nagy tetszés.*)

Kubinyi Géza: Ebben igaza van!

Kossuth felolvassa *Körber*nek idevonatkozó nyilatkozatát. (*Zaj.*) Látja, hogy nem hallgatják, figyelmet kér. (*Tetszés. Derültség.*)

Kubik Béla: Mindegy már nekik. Sok a cimborá!

Kossuth Ferenc: Semmin se csodálkozik annyira, mint azon, hogy a magyar király tanácsadója az osztrák miniszterelnök. (Zaj.) Ez a tanácsadó tehát rossz és hütel. Az elmondottak után jogosult volt a képviselőház összehívása. A király talán meghallgatja az alkotmányos tényezőnek, a törvényhozásnak a szavát. A felségjogokat senki sem bántja, de tény az, hogy a felségjogokat a nemzet ruházta rá a királyra és azokat vissza is vonhatja. (Élénk tetszés a szélbalon.) A küzdelem nem a felségjogok ellen van irányozva, hanem egy tényleges állapot megszüntetése: a német vezényszó ellen. Szükséges volt a Házat összehívni azért, hogy feliratot intézzünk a királyhoz, a mely feliratban tisztelettel, de határozottan rá kell utalni azokra a sérelmekre, a melyek alkotmányunkon estek. (Tetszés.) Követelni kell továbbá, hogy a *harmadéves katonákat azonnal szabadon bocsássák*. Indítványozza, hogy pártja felirati tervezetét felolvassák, napirendre tűzzék és azt elfogadják. (Élénk tetszés, taps a szélbalon, Kossuthot többen üdvözlöik.)

A Kossuth-párt felirata.

Ezután **Endrey Gyula** jegyző fölolvassa az előadói székéből a felirati javaslatot. Az ellenzék lelkesedve hallgatta a feliratot s alig volt mondat, amit ne kísért volna kommentár a baloldali padsorairól. A felirat tüzes hangon emlékeztet meg a nemzet sérelmeiről, a veszélyeztetett alkotmányról és az ország bajairól.

Közljük belőle az alábbiakat:

Felséges Császár és király! Nagy és nehéz válságok, súlyos megpróbáltatások terhe sokszor jutott a magyar nemzetnek osztályrészül. Állami életünknek fejlődése elé többször emeltettek akadályok, gyakran szakadt meg békés fejlődésünk fonala amiatt mert a nemzetnek egyértelmű akarata nem érvényesülhetett. Az országot és a trónt egyaránt fenyegető ezen válságok oka mindig az volt, hogy király és nemzet között rosszakaratu tanácsadók álnok szándékkal a félreértésnek üszkét szították. A múlt idők ezen képe élénk tükrözi a jelenlegi helyzetnek forrását. A nemzet törvényhozási többsége hitt és remélt a kölcsönös érdeklődésnek őszinteségében. Fájdalmas csalódásra ébredtünk. Csalódtunk oly időpontban, amidőn a nemzet egyértelműleg abban a hitben van, hogy Magyarországnak szuverenitásának elengedhetetlen folyamánya azon törvényen alapuló követeléseknek megvalósítása, hogy nemzeti nyelvnek az állami élet legfontosabb ágában, a hadsereg terén is feltétlenül érvényesülni kell. Akkor, amikor a nemzeti akarat ezen törekvés megvalósítását az alkotmányos élet további akadálytalan működésének elengedhetetlen feltételül tűzte ki, jött közbe az a esemény, hogy a kormány lemondott. E lemondást felséged elfogadta és a képviselőház is ülését elnapolta abban a hitben és jogos reményben, hogy az új kormány kinevezése lehetőleg rövid idő alatt meg fog történni és pedig oly program alapján, a mely a nemzet jogos kívánságait valóra fogja váltani. Sajnos mindez, mit egy szívvel és akarral hittünk és reméltünk, nem történt meg. Ellenkezőleg, ép ekkor, a jogos várakozás és reménység órájában, *felelős kormánytag ellenjegyzése nélkül* jelent meg felséged aláírásával Chalopyban, 1908. szeptember 16-án keltezett egy legfelsőbb hadparancs, a mely a magyar nemzet önálló állami létének és alkotmányának nyílt és határozott megsértése. Felséged ezen hadparancsa alkotmányunkba ütközik.

Ezzel felséged előre megakadályozni törekedett azt, hogy a nemzet törvényhozása a maga akaratát szabadon nyilváníthassa és a fejedelem hatalmi szavával gátat emel a nemzeti akaratnak törvényhozási uton leendő megnyilatkozása elé.

Nincs felségjog törvényen kívül, vagy törvényen felül. Felséged hadparancsa a fejedele-

lemnek jogait szembeállítja a nemzet jogaival. Nemzetünk sohasem mondott le a hadseregére vonatkozó jogairól. Azon törvényünk is, amelynek sérelme értelmezésével most a királyi jogok kiterjesztésének szándékát tapasztaljuk, világosan fenntartotta a magyar hadsereget.

Felségednek a nemzet törvényes kívánságával szemben kifejezett akarata *kinos aggodalmakat ébreszt lelkünkben az alkotmányos korlátok épségben maradása iránt*. Meggyőződésünk szerint Felségednek ezen akaratnyilvánítását a magyar törvényhozás magatartása annál kevésbé indokolhatja, mert ez a maga akaratát a hadiparancs kibocsátásának okául felhozott kérdésekben még ki sem jelentette. Felséged csupán az országgyűlés képviselőházában folyt vitából értesülhetett a nemzet e kívánságairól.

Államiságunk és függetlenségünk szempontjából súlyos sérelem a legfelsőbb hadiparancs azon felfogása, hogy *valamennyi néptörzs*, így tehát a magyar is, a nagy egész javára érvényesítse a saját különös előnyeit. A 67 iki kiegyezés a magyar állam függetlenségét akarta biztosítani és bármilyen végzetes lejtőre jutott is az engedmények terén, még a kételyek leghalványabb árnyéka sem férhet ahhoz, hogy a magyar nemzet államalkotó nemzeti jellegét sértetlenül megővta és végtelen távolságban állott még annak a gondolatától is, hogy az ország önállóságát, a politikai értelemben vett magyar nemzetet a néptörzsek színvonalára kívánta volna lesüllyeszteni.

Felséged ujonnan kinevezett kormányelnökét a hadiparancsra vonatkozólag némileg megnyugtató, ám a az alkotmányosság fogalmait szerint sem nem illetékes helyen, sem nem kellő formában elmondott nyilatkozatai megtételére hatalmazta fel. E célból intézett Felséged kormányelnökéhez királyi kéziratot is. Mély sajnálattal kell kijelentünk, hogy enyilatkozat a magyar nemzetet nem nyugtathatja meg, nem pedig azért, mert lényegében fenntartja mindazt, amit a legfelsőbb hadiparancs kiadásával sérelmesnek mondottunk, s't azzal, hogy a leghatározottabban kijelenti, hogy bizonyos kereteken túl semmiféle intézkedéseket megengedhetőnek nem tart, a nemzet alkotmányán újabb sebeket üt.

Fájlaljuk, de ki kell mondanunk, hogy ez a felfogás úgy a parlamentárizmus, mint a magyar alkotmány parancsaival homlokegyenest ellentétben áll.

A felirat így végződik: *Mi bizunk abban, hogy a királyi esküvel megerősített alkotmányunkból merített érveinkkel sikerült felségedet álláspontunk igazságáról meggyőzni*. Ezen bizodalomból folyó reménységgel kérjük felségedet, kegyeskedjék az elősorolt sérelmek orvoslásáról alkotmányos uton gondoskodni és a nemzetet az iránt megnyugtatni, hogy törvényben gyökerező kívánságainak törvényhozási tárgyalása és megvalósítása felségednél akadályokba nem ütközhetik.

A feliratot folytonos közbekiáltásokkal hallgatta a függetlenségi párt.

— A korona a nemzeté és nem a királyé! — kiáltott közbe egyik passzusnál **Barabás Béla**.

Justh Gyula: A hadsereg is a mienk és szintén nem a királyé! (Tetszés.)

Endrey Gyula jegyző azt olvassa a felirat végén: *Ha a parlamenti béke ára az, hogy mondjunk le a magyar vezényszórol, akkor azt kiáltjuk: Soha! Soha!*

A szélbal felugrál, zajosan tapsol, éljenez és kiáltja:

— *Soha! Soha!*

A feliratot a Kossuth-párt és a Szederkényi-párt összes tagjai aláírták.

Elnök az ülést tíz percre felfüggeszti.

Felkiáltások a szélbalon: *Soha! Soha!*

A szorongatott miniszterelnök.

Szünet után elnök újból megnyitja a gyűlést s jelenti, hogy a miniszterelnök kíván szólani.

Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök: *T. Ház!*

Kubik Béla: Halljuk a vesztegetőt. (Nagy zaj. Khuen nyugodtan áll. Folytonos zaj.)

Lengyel Zoltán: *Kit akar megvesztegetni? (Zaj!)*

Jobbról zajos kiáltások: *Halljuk! Halljuk!* (Folytonos zaj a szélbalon).

Elnök Gabányit rendreutasítja.

Lengyel feláll és ezt kiáltja: **Nekem nem tetszik az ábrázata!** (Zajos rendre-kiáltások jobbról.)

Kubinyi Géza: *Lengyel menjen pojácának! Lássuk a dummeraugusztot!*

Elnök: Ha csend nem lesz, kénytelen leszek a 254. §-t alkalmazni. (Zajos helyeslés jobbról.)

Lengyel és **Kaas Ivor** báró felváltva kiabálnak.

Kubinyi: *Dummer Augustus.*

Héderváryt körülveszik a szabadelvűek. **Erre Rigó Ferenc** odamegy **Héderváryhoz** és így szól:

— *Kezvelmes Uram! A haza érdekében távozzék*. Ne provokálja a Házat . . .

Függetlenségiék és szabadelvűek a terem közepére csoportosulnak. Valaki ezt kiáltja:

— **Üsd nyakon!**

Nagy riadalom és összekavarodás támad, mialatt **Apponyi** az ülést felfüggeszti. Még akkor is kiáltozzák:

— *Nem türjük! Ki innét a bánnal.*

— *Hol van Geiger Gizella?* — hallatszik más oldalról az általános zürzavarban.

A szünet alatt mindenki a terem közepére megy. **Apponyi** is lejött és tudakolja, hogy mi történt. Lassanként leülnek a szenvedélyek. A szélbal azt hitte, hogy mikor **Khuen** a zsebéből a királyi kéziratát kivette, a Ház feloszlását akarta bejelenteni. Ez volt az oka az ingerültségnek.

Héderváry gróf **Apponyihoz** megy és hangosan szól neki:

— **Védelmet kérek! Én is képviselő vagyok! Bejelentem mentelmi jogom megsértését.**

Héderváry és **Apponyi** az elnöki lépcsőn élénken disputálnak, sokan körülveszik őket és megnyugtattják **Héderváryt**.

Elnök az ülést újból megnyitja.

— **Eljen Rigó Ferenc** — kiáltozzák a szélbalon.

— *Ki vele!* — zugnak jobbról.

Elnök: **Rigó** képviselő ur azt mondta a miniszterelnök urak, hogy menjen ki!

Polányi Géza: A legjobb tanács, amit adhatott.

Elnök: A miniszterelnök ezért a mentelmi jogának megsértését látja. (Zajos helyeslés jobbról.) *Kiadati: a mentelmi bizottságnak.* (Zajos helyeslés jobbról.)

Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök feláll. (Zaj. Kiáltások a szélbalon: *Menjen ki! Percekig tartó zaj.*)

— **T. Ház!** — szól a miniszterelnök.

Babó Mihály: *Mi van eladó.* (Derűtség.)

Héderváry gróf miniszterelnök eleinte érthetetlenül beszél. Kéri a Házat, hogy napolja el üléseit, míg a kormány megalakul. **Kossuth** felirati beszédében és a javaslatban olyanok foglaltatnak, a melyeket szó nélkül hagyni még sem akar. A magyar nemzet legfőbb érdeke, hogy nemzet és korona között béke és egyetértés legyen. (Tetszés jobbról.)

Lengyel Zoltán közbeszól. (Zaj.)

— *Ki kell dohni!* — kiáltozzák jobbról.

Lengyel Zoltán kiabál: *Tarisznnya!*

Apponyi elnök kijelenti, hogy **Héderváry** beszéde után **Lengyel Zoltánt** a men-

telmi bizottságnak adja ki. (Zajos helyeslés jobbról.)

A királyi szó.

Khuen-Héderváry mond valamit, de a nagy zajban nem lehet megérteni. *Lengyel Zoltán* folyton közbeszólásokkal zavarja a miniszterelnököt, aki mozdulatlanul áll helyén.

— Ha el nem távozik — inzultálja *Lengyel* újból — *erőszakkal kell innét bennünket kihordani!* (Óriási zaj a jobboldalon.)

Khuen gróf: A király felhatalmazása alapján a következő kijelentést teszem.

Barabás Béla: Királyi szónak nem hiszünk! (Óriási zaj.)

Felkiáltások jobbról: Hazaáruló! Hazaáruló! (Az egész jobboldal feláll.)

— Hazaáruló! Hazaáruló! — kiáltja külön is *Kubinyi*. — *Barabást* ki kell dobni!

Elnök: Én *Barabást* már rendreutasítottam. *Barabás* mentességét akarja előadni!

— *Nincs mentesség!* — hangzik jobbról — *Elégtételt adjon! Kötél a mentége! Hazaáruló!*

Gajári: Megszégyeníti a magyar nemzetet!

Rakovszky István: Ki vele! Ki vele!

Folytonos, percekig tartó zaj. A képviselők az egész jobboldalon felállanak. Az *Andrássyak* csitítják a jobboldalt. *Apponyi* feláll és csenget. A képviselők a terem közepén csoportosulnak. *Polónyi* magyaráz valamit az *Andrássyaknak* az óriási zajban. A jobboldal folytonos óriási zajban érthetetlen szavakat kiabál *Barabásnak*.

— Éljen a király! Éljen a király! — hangzik egyszerre. Zsebkendőket lobogtatnak jobbról és éltetik lelkesen, zajosan a királyt.

Apponyi beszélni akar, de a lárma oly nagy, hogy képtelen megérteni magát. Egyre csenget, de a zaj csak nem szűnik. Végre nagy nehezen lecsillapította a viharosan zugó Házat.

Barabás nem enged.

Mikor *Apponyi* szavainak meghallgattatást tudott szerezni, ezeket mondta:

— Ugy értesülök tisztelt Ház, hogy *Barabás* képviselő ur elő akarja adni mentességét, a mint a miniszterelnök ur befejezi beszédét. Ehhez *Barabás* képviselő urnak joga van, ezt a házszabályok megengedik neki. Várjuk hát előadását. Most a miniszterelnök urat illeti a szó.

Khuen-Héderváry rövidesen befejezte szavait. Előadta, hogy a hadiparancs autentikus magyarázata után a Ház az ő véleménye szerint egyebet nem tehet, minthogy afelett napirendre tér. (Megulajó zaj. A baloldal élénken tiltakozik.)

Barabás Béla: T. Ház! (Nagy zaj.) Engedelmet kérek, hogy az iménti közbeszólásom oly nagy felháborodást okozott.

— Méltán! — kiáltják jobbról, mire a baloldalon lárma támad és ezt kiáltozzák a jobboldali padsorok felé:

— Mü-düh . . . Mü-felháborodás . . .

Barabás: Az én felfogásom szerint és pártom tagjainak ugyszólván túlnyomó többsége szerint a hozzám intézett kivánságnak megfelelőleg — —

— Kérjen bocsánatot! — szakítják félbe jobboldalról.

— Kitől? — kérdi *Mezősi Béla* — talán *Szöts Páltól*? *Szöts* nem fog itt dirigálni, jobb lesz, ha hallgat.

— Engedjék meg, — folytatja *Barabás* — hogy a magam igazolását egyszerűen és őszintén elmondjam.

— Kérjen bocsánatot, ne huzza-halassza a dolgot, — zug a jobboldal.

Barabás: T. Ház! Sem önök közt a tulajdonon, sem ezen az oldalon nincs egyetlenegy ember, a kinek lelke tele ne volna azokkal a keserőségekkel, a melyeket a mostani állapotok — —

Ivánka Oszkár: Ne arról beszéljen, hanem arról, amit mondott. Vonja vissza! (Folytonos nagy zaj.)

Andrássy Tivadar gróf: Visszavonni . . . Visszavonni . . .

Barabás (ingerülten): *Már most nem fogok szólni egy szót sem.* (Leül. Élénk helyeslés és taps a baloldalon.)

Elnök: Kérem a Házat, méltóztassanak csendben lenni és kérem *Barabás* képviselő urat, legyen szives folytatni beszédét.

Barabás: Most már nem folytatom tovább. — Jól teszi! Eljen *Barabás*! Minek beszéljen, mikor előbb nem akarták meghallgatni? — felelték a baloldaliak.

Elnök: Engedelmet kérek, tisztelt képviselő ur — — — (Nagy zaj.)

Barabás: Nem akartok meghallgatni, hát nem szólok semmit. (Felkiáltások balról: Tökéletesen igaza van.)

Elnök (csenget): Az imént hosszú időbe került, míg a csendet helyre tudtam állítani újból. (*Barabás* felé fordul) Kérem: a képviselő urat, méltóztassék folytatni. (Folytonos zaj jobbról.)

Egy hang (jobbról): Nem akar beszélni, mert érezi, hogy hazaáruló. (Óriási lárma, amely véget érni nem akar.)

Andrássy Tivadar gróf: Szavazzunk. Tessék feltenni a kérdést.

Elnök: Ha *Barabás* képviselő ur nyilatkozni akar, akkor a Ház meg fogja hallgatni.

Felkiáltások balról: Már nem akar nyilatkozni. Szünetet kérünk.

Elnök: T. Ház! Minthogy *Barabás* képviselő ur — — — (Nagy zaj. Felkiáltások balról: Alkotmány sértést akarnak elkövetni!)

Szatmári Mór: *Elnök* ur, tudja meg, hogy a hadi parancs megrendítette az alkotmányt.

Felkiáltások balról: Ugy van!

Elnök (hosszasan csenget): En majd erre vonatkozólag el fogom mondani a nézeteimet, ha annak idejét és szükségességét látom . . .

Felkiáltások balról: Az a szükség soha sem fog bekövetkezni.

Elnök: Kérem a t. Házat, méltóztatik-e kívánni *Barabás Béla* képviselő ur ellen a jegyzőkönyvi megróvást?

Felkiáltások jobbról: Igen . . . kívánjuk. (Nagy zaj. Viharos *Hoch!* kiáltások a baloldalon.)

Erre a Ház többsége kimondta a jegyzőkönyvi megróvást. (Zajos éljenzés jobbról, lárma a baloldalon.)

Egy affér.

Szünet után az elnök javaslatára a Ház elhatározta, hogy *Kossuth* Ferenc felirati javaslatát kinyomatja és szétosztatja.

Ezenközben két órára járt az idő és ekkor *Babó Mihály* arra kérte a Házat, hogy hoinap beszélhessen.

Apponyi elnök: Ha az urak közül senki szólni nem akar, akkor felteszem a kérdést, vajjon elfogadják-e a Ház a miniszterelnök azon indítványát, hogy a felelős kormány megalakulásáig ülést ne tartson?

A szélsőbal élénk tiltakozással fogadta ezt a kérdést.

Ekközben *Polónyi Géza* személyes kérdésben szót kért.

— Az ellenzék tiltakozása közben — mondotta — *Rakovszky* István azzal vádoita az ellenzékkel, hogy visszael a házszabályokkal. Ezt visszautasítom és kijelentem, hogy éppen *Rakovszky* az, aki a házszabályokkal visszaél a szokott.

Rakovszky István: Visszautasítja *Polónyi* leckéztetését, mer *Polónyi* szokta furfangosan értelmezni a házszabályokat. Különben *Polónyi* azt írják a bécsi lapok, hogy *Magyarország* közjogi viszonyának megváltoztatására *Ausztria* nemzetiségeivel konspirál.

Polónyi közbeszól:

— *Rakovszky* azt hiszi, hogy Bécsbe csak a néppártnak szabad járni *Lichtenstein*ekhez.

Rakovszky felpattan: Gyanusítás, mondja meg, ki járt Bécsben?

Meszlényi Pál odakiáltja *Polónyinak*:

— *Komisszág!*

Polónyi Géza: Nem tud róla semmit, hogy őt a bécsi lapok konspirációval vádoiták.

Különben a bécsi lapok minden magyar hazafit meglámadtak és megvádoltak már. Elmondja az ismeretes dolgot, mikor *Bánffy* idejében érintkezésbe lépett az osztrák németekkel. Neki, aki a perszonálunió alapján áll, joga van elvei megvalósítása érdekében bárkivel érintkezésbe lépni, aki hasonló célra törekszik. Meglehet, hogy avval a felhánytorgatott bécsi uttal elősegítette *Magyarország* függetlenségének kérdését. Különben *Rakovszky*ék közelobb állnak Bécshez mint ő.

A Házat elnapolják.

Ezután egy hosszú, bonyodalmas házszabály vita keletkezett, mely után a Ház elhatározta, hogy holnap nem tart ülést.

Ennek folytán *Babó Mihály* ragaszkodott ahhoz, hogy ma mondja el beszédét.

Babó három órakor kezdett szólni és már négy óra is elmúlt, amikor még mindig a chlopy-i hadparancsról beszélt. Végezetül kérte, hogy *Kossuth* felirati tervét fogadják el.

Négy óra elmúlt már, amikor *Apponyi* elnök megkérdezte a Házat, hogy elfogadják-e a miniszterelnök indítványát?

A Ház nagy többséggel elhatározta, hogy üléseit az új kormány megalakulásáig elnapolja.

Hangulat a szabadelvű pártban.

A szabadelvű pártklubban a mai országgyűlés után lelkes volt a hangulat. Az ülés lefolyását a függetlenségi párt vereségének tartják s a szabadelvűek azon erős fellépését, a melylyel *Barabás Béla* nak a királyi szó szentségét lekicsinylő szavait egyhangu méltatlankodással visszautasították, előjelnek tekintik a párt jövőbeli határozottabb és erélyesebb fellépésének.

Nem ily derült volt a hangulat a mai minisztertanácsban. A minisztertanács *Khuen-Héderváry* gróf elnöklete alatt ült össze s a kabinet újjáalakításának kérdésével foglalkozott.

Mint tudjuk, a kabinet mostani tagjai egyelőre hajlandónak mutatkoztak az eddigi ressorttárcákat vezetni. *Lukács* László pénzügyminiszter és *Wlassics* kultuszminiszter azonban aggodalmakat tápláltak és már ez idő szerint sem hajlandók tárcáik ügyeit továbbvinni.

Ez természetesen megnehezíti a kabinet-alakítást és annál inkább kellemetlen,

mert a függetlenségi párt felhasználva a házszabályokban biztosított jogokat, *keddre a képviselőházat ismét egybe akarja hívni*. Kívánatos volna tehát, hogy addig az új kabinett megalakuljon s a legközelebbi ülésen az új minisztérium bemutatkozassék a Háznak.

A szabadelvű pártkörben egyébként nem valami nagy hittel nyilatkoztak *Apponyi* mai viselkedéséről. *Apponyi*, dacára annak, hogy a szavazás már el volt rendelve, *egy képviselőnek mégis megadta a szót*. Ennek a viselkedésnek tulajdonítják, hogy az ülés délután 4 órakor ért csak véget.

A szabadelvű párt néhány tagja írásbeli beadványt nyújtott be *Podmaniczky* Frigyes báróhoz, mint a szabadelvű párt elnökéhez, kérve egy új pártkonferencia összehívását. Ezen a konferencián sok mindent készülnék megbeszélni.

A Ház újabb egybehívása.

A függetlenségi párt ma este 6 órakor már második konferenciáját tartotta. Az első reggel 8 órakor volt a képviselőházban s azon a párt feliratát beszéltek meg.

Az esti ülésnek célja volt *ellensúlyozni* a szabadelvű pártnak a képviselőházban elfogadott azon javaslatát, hogy a Ház az új kabinet megalakulásáig ne tartson ülést.

Barta Odön kifejti, hogy a képviselőház elnöke helytelenül értelmezte a házszabályokat, midőn kijelentette, hogy a mai ülésnek napirendje nincs. Épp ezen ülés feladata volt a napirendet megállapítani. Rendkívül fontosnak találja, hogy az ex lexben a Ház együttmaradjon. Már csak azért is szükséges a Házat újból összehívni, hogy az *osztrák miniszterelnök illetéktelen beavatkozásai* a magyar ügyekbe illően visszautasíttassanak. Indítványozza, hogy holnap délelőtt küldöttség menjen a képviselőház elnökéhez egy husz taggal aláírt kérvénnyel, melyben a Ház összehívását kéri.

Polónyi Géza kiegészíti ezt az indítványt azzal, hogy az összehívás indokai közé vegyék fel ezt is, hogy a Ház a *harmadéves katonák* ügyével foglalkozzék.

Thaly Kálmán az önkéntesek jogtalan behívását akarja szóvá tenni.

Justh Gyula rövid felszólalása után az értekezlet egyhangulag elfogadta *Barta* és *Polónyi* indítványait.

A kérvényt holnap délelőtt 10 órakor adják át *Barta* Odön, *Bakonyi* Samu, *Kállay* Lipót, *Krasznay* Ferenc és *Tóth* János *Apponyi* Albert grófnak.

Kristóffy levele.

A csanádmegyei szabadelvűpárt multkori határozatára *Kristóffy* József, a nagylaki kerület orsz. képviselője ma a következő levelet intézte *Szentes* Vidorhoz, a csanádmegyei szabadelvűpárt elnökéhez:

Tisztelt Barátom!

Kézhezvettem a vármegyei szabadelvűpárt határozatát, s hazafias megnyugvással értesültem abból, hogy a csanád vármegyei szabadelvűpárt a hadsereg magyar részének nemzeti alapon való szervezése mellett nyilatkozott. Mindenki tudja itt, hogy azok közé tartozom, akik az ország válságos helyzéből való kibontakozást már hónapok óta a jogos és törvényes nemzeti törekvések érvényre jutásában keresik. Azok közé tartozom, akik az 1867. XII. t. c. keretén belül s ezen törvény alapelveinek épségben tartása mellett a hadsereg magyar részében a magyar nyelvnek és magyar szellemnek érvényesülését nemcsak ösztönösen óhadják, de azt megvalósítani is akarják. Azok közé tartozom, akik éppen ezen oknál fogva hetek óta az orszá-

gos pártortokozlet megtarását sürgetik a célból, hogy a fentebbi törekvések mellett az országos szabadelvűpárt egyértelműleg állást foglaljon.

Es mindezek dacára, jóllehet örömmel és tisztelettel veszem tudomásul a csanád vármegyei szabadelvűpárt határozatát, kikell jelenem, hogy ezen határozat politikai megtartásom irányítása gyanánt nem szolgálhat. Es pedig azért, mert:

1. Az utasítások kora lejárt;
2. Még ha le nem járt volna is, a törvényhatósági bizottság kebelében ülő szabadelvűpárti bizottsági tagok határozata a nagylaki választókerület szabadelvű pártjának megnyilatkozását nem pótolhatja.

Ezen részben évi szempontokban, részben a nagylaki kerület szabadelvű pártja iránt fenálló tiszteletben gyökeredző kijelentésem megtétele után, melyet egyébként bölcs belátásod szerint felhasználhatsz, vagyok ösztönösen tisztelő híved:

Budapest, szept. 22.

Kristóffy József.

Battonya nem szed adót.

Ismeretes, hogy *Félegyháza* mintájára milyen válasz készülnek adni a magyar törvényhatóságok a chlopy-i hadparancsra. A kuruczsgáról híres Csanád megye egyik mezővárosa, *Battonya* képviselőtestülete szintén csatlakozott azon városokhoz, melyek az adószedést megtagadják, illetve adóhivatalaikat utasították, hogy az önként jelentkező adózóktól se fogadják el a pénzt.

A battonyai képviselőtestület *Lakatos* Árpád dr. és társai indítványa folytán, mai rendkívüli közgyűlésén, egyhangú elhatározással a következő határozatot hozta:

Miután az 1867. X. t. c. egyenesen törvénytelennek nyilvánítja, megtiltja a meg nem szavazott adók beszedését, nehogy a községi közegek eszközül szolgáljanak az országban már állandósulni látszó törvénytelen állapot további fenntartására, utasíttatnak a községi közegek, miszerint az állami adókat be ne szedjék illetőleg *ily célra fizetést el ne fogadjanak, míg azok a törvényhozás által alkotmányos uton megszavazva nem lesznek.*

Mely határozat Csanád vármegye törvényhatóságához kivonatban felterjesztetni rendeltetik.

Ugyanilyen határozatot hozott ma *Szentes* város képviselőtestülete is, mely tisztán a célból tartott rendkívüli közgyűlést.

Afférek a hadiparancs miatt.

(*Struchly* százados és *Formanek* főhadnagy.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, szeptember 24.

Azok a katonatisztek, akik azt a passziót engedték meg maguknak, hogy az egész magyar nemzetet egy-egy Kasernenhofblüthe-vel legyalázzák, most állhatnak elébe azoknak, a kik a nemzet főhábtorodását megfelelő formában a fejükhöz vágják. Két katonatiszt kereste ezt a hírességet. Az egyik *Formanek* főhadnagy *Przemysiben* a legénység frontja előtt, a másik *Struchly* százados *Pozsonyban* vendéglői asztalnál eresztette meg a magyarokat gyalázó szóáradat zsilipjét.

Struchly Lipót vadászkapitány volt a nagyobb a piszkolódás mesterségében. Egy vendéglőben, egyéb durvaságok között így nyilatkozott a chlopy-i parancsról.

Ideje volt, hogy a magyarok *henegeését* végre valahára legfelsőbb helyről kissé leolvasztották, mert különben tarthatatlanná vált volna a hadsereg helyzete.

Ezért a nyilatkozatért, a mint ismeretes, tolcsvai *Bónis* Sándor miskolci birtokos nyilttér után utalványoztatta *Struchly* századosnak, a helyszínen, csodálatos módon elmaradt pofont. *Struchly* százados tegnap táviratilag provokál-

tatta *Bónis* Sándort. *Struchly* értesítette *Bónis*t, hogy ma éjjel *Pozsonyból* két katonatiszt érkezik *Miskolcra*, ahol a felek segédei becsületbeli ügy tárgyalására ülnek össze.

Még ez az ügy el sincs intézve, *Struchly* századosnak az említett becsülés miatt már s *újabb afférje* van, *Formanek* főhadnaggyal egyetemben. Az egyik fővárosi lap mai száma az alábbi két nyilatkozatot közli:

I.

Struchly Lipót,

a 11 ik vadászzászlóalj kapitányához

Pozsony.

Amiért ön a magyar nemzetet megsértette, becsmérelte, ön Ont haszontalan komisz fráternek nevezem és ígérem, hogy piszkos száján vágok keresztül kardommal alkalmilag. Hadd lássam hát na, azt a fennen hirdetett nagy bátorságot!?

Pápa, 1903. szeptember 21.

Előttünk:

Beck János, s. k.

Sávolyi Brunó, s. k. Lovag *Zolnai Zolnay* Viktor.

II.

Formanek osztrák főhadnagynak

11-ik gyalogezred 10. század

Przemisl.

Mint a lapokból értesülök, *Formanek* ur, Ön Magyarországot megsértette!

Sajnálom, hogy közelemben nincs *Formanek* ur, hogy mőresre taníthatnám hazám és a magyar nemzet iránt. Így be kell érnem azzal, „egyelőre”, hogy fecsegő szájhósnak nevezzem, kinek a száján fogok keresztülvágni alkalmadtán.

Pápa, szeptember 21. 1903.

Előttünk:

Beck János, s. k.

Sávolyi Brunó, s. k. Lovag *Zolnai Zolnay* Viktor.

Az újabb nyilatkozatokból előreláthatóan párbajok lesznek. A párbajok ritkán töltik be jól az igazság osztó nemezis szerepet: hanem most két dolog kívánatosná tenné, hogy a két tisztet néhány jól alkalmazott kardvágás tanítsa meg valamire.

Nemcsak arra, hogy a magyar nemzet nem olys valami, a melyet le lehet gyaláznai, mint egy rekrutát. Hanem arra, mit úgy látszik, főlöttes katonai hatóságuk elmulasztott a fejükbe verni: hogy *katonának nem szabad politizálni.*

Az érdekes afférek egyébként ma már elintézés alatt állnak, a miről késő éjjel a következő táviratot kaptuk *Miskolcra*:

Struchly százados megbízottai: *Boros* százados és *Seidl* főhadnagy ma *Miskolcra* érkeztek és tárgyalni kezdtek *Bónis* segédeivel: *Vidas* Jánossal és *Demeter* Ernővel. A párbaj valószínűleg holnap fog végbemenni. *Struchly* segédei pisztolyt indítványoztak, mire *Bónis* segédei azzal feleltek, hogy helyes, legyen pisztoly, de ha sérülés nem történék, *folytasák kardra a mérkőzést*. A vitéz százados segédei erre azt proponálták, hogy az *ő felük már idős ember, karddal nem verekedhetik*. *Bónis* segédei a feltételekből nem engednek s így előreláthatólag fegyverbíróság fog dönteni.

Lovag Zolnai Viktor, a ki *Pápán* vivómeszter, ma délután táviratozott *Budapestre* *Lengyel* Zoltán orsz. képviselőnek. A sürgöny körülbelül így szól: *Struchly* vadászkapitányt és *Formanek* főhadnaggyot, kik a magyar nemzetet gyalázták, inzultáltam. Ma jönnek a segédek. Kérlek, azonnal jöjj segédemnek és hozd magaddal *Olayt*, *Kubikot*, *Jékeyt*, vagy *Szabó* Pistát. Bennetek bizom, drótválaszt kérek.

Lengyel Zoltán ma este *Pápára* utazott s így ezt az affért is elintézik ma, vagy holnap.

MULATSÁGOK.

(=) Hangverseny Gyorokon. Gyorokon, az uradalmi kastélyban, október hó 3-án szombaton Herman Gyuláné védnöksége mellett jótékony célú hangversenyt rendez néhány műkedvelő. Hangverseny után a kaszinó helyiségében táncmulatság lesz.

Elkobozott aradi ujság.

(Királysértő nyomtatványok.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 24.

Az aradi rendőrség detektívjeinek ma szokatlan dolguk volt. Olyan munkát végeztek, a melyre ritkán nyílik alkalom s hozzá még kétszer is kijutott nekik ebből a munkából. Királysértő nyomtatványokat kellett elkobozniuk.

Az izgalmas politikai helyzet szülte ezeket a királysértő irodalmi termékeket.

Időrendben az első a „Függetlenség”-é volt, mely lapnak különkiadása magára vonta az ügyesség figyelmét.

Lehrmann Viktor alügyész ebédnél kapta meg a különkiadást, melynek főleg a címében sértésnek minősíthető kitétel volt a király ellen. Az ügyész, amint elolvasta a címet, rögtön kocsira ült és elhajtattott Nyírő Géza vizsgálóbíróhoz, a kivel együtt mentek a rendőrségre. Itt Lehrmann ügyész megtette indítványát, mire Nyírő vizsgálóbíró nyomban meghozta következő határozatát, melyből kitűnik, hogy miért kellett a lappéldányt elkobozni.

Határozat.

Az Aradon megjelenő „Függetlenség” című napilap mai napon megjelent rendkívüli kiadásának összes példányainak a szerkesztőség, a kiadóhivatalban, könyvkereskedésekben, kávéházakban, elárusítóknál, bor- és sörcsarnokokban leendő lefoglalását, valamint az említett rendkívüli kiadásban „Megette a fene a királyt” cím alatt megjelent közlemény kéziratának lefoglalását a B. P. 169. §. és következő §-ai alapján elrendelem s annak haladéktalanul leendő foganatosítása iránt Aradváros rendőrkapitányi hivatala megkeresetik a jelen határozat 2 példányban kézbesítése mellett,

mert:

az említett napilap mai napon megjelent rendkívüli kiadása a képviselőház mai üléséről „Megette a fene a királyt” cím alatt referál.

Magának a közleménynek azon tartalma, hogy egyik országgyűlési képviselő a képviselőház ülésén ugyanezt a kifejezést használta a király ellen, nem vonható ugyan bünvádi eljárás alá, de a közleménynek fentebb cím alatt közlése a Btkv. 140. §-ába ütköző királysértés vétségét képezi; miért is a kir. ügyesség indítványára értelmében az említett rendkívüli kiadás összes példányait, valamint a kézirat lefoglalását kellett elrendelni.

Arad, 1908. szeptember 24 én.

Nyírő Géza
vizsgálóbíró.

A vizsgálóbíró ezt a határozatot rögtön kézbesítette Berecz Ferenc alkaptánynak, aki az egyeleles szolgálatot teljesítette.

Berecz kapitány a határozat vétele után Vidéki Gusztáv rendőrtisztviselővel elment az említett lap szerkesztőségébe, ahol Benedek Arpád szerkesztőnek kézbesítette a határozat egy példányát és felhívta, hogy szolgáltatassa át a királysértő közlemény kéziratát és a még meglevő példányokat.

Benedek szerkesztő kijelentette, hogy a kéziratot nem adhatja át, mert a kérdéses közleményt a szedők diktálása szedték, s ami meg volt írva, az elveszett, mert apró darabkára volt vágdalva, hogy a munka sürgőssége miatt a szedők gyorsabban készíthessék. Kije-

lentette még, hogy a kéziratot, miután ez nem rendes lappéldány volt, nem tartotta szükségesnek megőrizni.

Berecz alkaptány ekkor megtartotta a kutatást, mely azonban nem vezetett eredményre. Lement a nyomdába is, de ott a kinyomott példányokból, nem találtak egyet sem.

Berecz alkaptány ekkor kiküldött négy titkos rendőrt, akik az utcákon, kávéházakban, trafikokban elkobozták a királysértő iratot és beszállították a rendőrséghez.

A másik királysértést és egyúttal osztály elleni izgatást az „Aradi nemzetközi forradalmi szociáldemokrata párt” követte el egy kiáltványával, melyet délután hat órakor bocsátott ki. A párt ebben a kiáltványban vasárnap délutánra a Szabadság-térre népgyűlést hív össze, de a szerény hangzású meghívó oly forradalmi stílusban van megírva, hogy egyszerre királysértés és osztály elleni izgatás miatt koboztatta el a vizsgálóbíró.

A kiáltványban olyasformát emleget a szocialista párt, hogy a korona a katonai reakció szolgálatába szegődött és kinpadra vonja a nemzetet. Azután megtámadja a függetlenségi pártot, amiért elárulta a nemzet igaz ügyét. Tette pedig ezt a függetlenségi párt a szocialisták szerint akkor, mikor nem vette be programjába az általános, titkos és községenként való szavazati jogot.

Lehrmann Viktor alügyész indítványára Nyírő vizsgálóbíró hozott egy az elkobozást elrendelő határozatot, melyet a rendőrség nyomban foganatosított. A rendőrség ekkor már ugylátszik hamar elsajátította a kellő gyakorlatot, mert ugyszólván, mind az ezer példányt elcsipte, mielőtt még többen olvashatták volna. Mindkét királysértő közlemény ellen megindult az eljárás, a szocialisták királysértő meghívója ügyében eddig még ismeretlen tettes ellen folyik a vizsgálat.

Robinson kisasszony.

(A királyi herceg romantikájához.)

Arad, szeptember 24.

Született a padlásszobában. Vagy a pincelakásban? Mindegy. Nem létezett tizenhét esztendeig.

A kis házmesterlányok sajátos teremtések. Az ember hosszú éveken át az udvaron és az utcán látja őket, amint borzas hajukat kopott kendőbe burkolva szaladgálnak a boltok körül. Mindig hoznak, vagy visznek valamit és a nagy szemükön meg a kendőn kívül nem látni belőlük semmit. Egy szép reggelen aztán, az Isten tudja, hogyan kerítik elő, lakk topánt és selyemruhát huznak magukra.

Mindig akad valaki, aki a mezők liliomait ruházza. És abban a pillanatban életre kél a tünelmény, amely után megfordul az egész utca, ha végigsuhog rajta. Bátran, önértetesen, hetykén lép az újszülött tündér, mintha természetes, jogos dolognak tartaná a változást. Élete csak most kezdődik. Beszélünk róla, bolondulunk érte, élceket faragunk rá és főbe durrantjuk magunkat egy mosolyáért.

Ki beszélt, ki tudott valamit Robinson kisasszonyról, még csak néhány hónappal ezelőtt? Ma pedig róla beszél az egész császárváros. A legmagasabb körök finom szövevényű botránykrónikájának ő a divatos hőse. Nevét — mint már megirtuk — egy daliás főherceggel kapcsolatban említik az újságok. A kis kóristalányért kapva-kapnak a színházdirektorok, Robinson kisasszony interjúer-eket fogad és bocsát el. A német császár, az angol király és az orosz cár bécsi látogatásának európai fontossága történetébe belehangzik Robinson kisasszony csengő kacagása. A nagyhatalmak súlyos barátkozását kíséri a legnagyobb hatalomnak, Robinson kisasszonynak barátkozása.

Lehet, hogy az egész dologból semmi sem igaz. Lehet, hogy a főhercegnek eszeágában csakugyan nem volt Robinson kisasszony, a mikor a német császár látogatása alkalmából súlyos etiket-hibát követett el távollétével. Lehet, hogy a hivatalos cáfolat igazat mond és a legdélcegebb fejedelmi sarjadék csak megrongált egészségének helyreállítása céljából időzött éppen azokban a fontos napokban kies tájkon. Annál ügyesebb és elmésebb az a valaki, aki Robinson kisasszony érdekeit ezzel a pletykával ilyen eredményesen tudta szolgálni.

Akárhogy történt is a dolog, annyi bizonyos, hogy a főherceg Robinson kisasszonyért bűnhődik a köztudatban. Robinson kisasszony karrierje ellenben meg van alapítva. Pompás lendülettel ugrott előre azon a kipróbált jó úton, a mely a női karból férfi-karon át a primadonnaság felé vezet.

SZINHÁZ ES IRODALOM.

* B. Szabó állandó vendég. Az Aradi Nemzeti Színház baritonistája B. Szabó József tudvalevőleg Leszkay András színtársulatához szerződött el a jövő idényre. Legutóbb tárgyalások indultak meg erre vonatkozólag Zilahy és Leszkay igazgatók között, s a tárgyalások eredménye az, hogy a téli idényben B. Szabó a társulat kötelékében marad mint állandó vendég és már az idény elején megkezdí működését. Zilahy engedélyt ad neki, hogy a Magyar Színházban színre kerülő „Tavas” operettben részt vegyen, Leszkay viszont mindenkor szabadságolja Aradra, hogy itt szerepeit játszsa. Zilahy azonban B. Szabó mellett is gondoskodott már két elcsendü erőről. K. Németh Jánost, a kassai színház énekesét, kit Aradon a múltban nagyon kedveltek és Bónis Lajost, ki a tavasszal a Nemzeti Színházban nagy sikerrel vendégszerepelt, szerződette, ez utóbbit énekes bonvivant szerepekre is. A Drótostót legközelebbi előadásán B. Szabó szerepét már Bónis fogja játszani.

— Fenyérl Mór a Vigszínházban. Tegnap este a Drótostót Günther bádigos szerepében mutatkozott be Fenyérl Mór, az Aradon hosszú időn át működött színész a Magyar Színház közönségének. A fővárosi kritika nagy elismeréssel fogadta Fenyérlt. A Budapesti Hírlap ezt írja: „Ezen kiválóan ambiciózus, tehetséges és ötletes művész kellemes emlékezetében van a fővárosi közönségnek még abból az időből, mikor a Népszínházban játszott. Jóízű humorral, teljesen kidolgozott alakításban mutatta be a politikus hajlandóságú bádigosmestert, bőségesen meghálálva azt a meleg fogadást, a melylyel a közönség üdvözölte.”

* Színésznők pöre. Két érdekes szerződéseségi pör dől e napokban. Az egyik pör szombaton nyert befejezést a nagyváradi járásbírótság előtt s ezen, mint már említettük Székely Irént ötezer korona vinkulum megfizetésére kötelezték. A másik pörben Horváth Paula, a Magyar Színház tagja szerepel, aki Janovics szegedi színtársulatától vált meg hirtelen. Elszerződött a Magyar Színházhoz és egy szép napon szó nélkül ott hagyta a szegedi társulatot. Janovics igazgató 8500 korona vinkulumért és néhány száz korona előlegért pörölte be a szerződösszegő művésznőt. A szegedi járásbírótság a napokban meg is ítélte a közel 4000 koronányi összeget Janovicsnak, Horváth Paulát az összeg megfizetésére kötelezve.

* Társulatok személyzete. A „Színészeti Közlöny” most adja ki a társulatok személyzetének téli névsorát. E heti számában négy igazgató személyzetét sorolja fel. E szerint Kerecsányi Ignác (Temesvár) személyzete 70 tagból áll, Nádasi József (Pécs) személyzetének száma 68, Németh József (Miskolc) 53 tagu társulatot szervezett, Mezei Béla (Győr-Nyitra) személyzetének száma pedig 51. A három elszől katonazene működik.

Zilahy programja.

(Uj tagok szerződötése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 24.

Zilahy Gyula, az Aradi nemzeti színház igazgatója ma teszi közzé programját, mely a következőképen hangzik:

Indítva érzem magamat, hogy a nagy közönséggel szemben, melynek ítélete több ízben javamra nyilatkozott meg, feltárjam helyzetemet és részben multam, de kiváltkép jövő programom alapján munkásságom számára rokonszenvét és pártfogását kérem ki.

A művészi feladatok megoldásában mindig az a gondolat vezérelt, hogy a mindennapi követelmények kielégítése mellett a magasabb színpadi kultusz géniuszának is eleget tegyek, hogy a modernebb irodalmi szellemet stilszerűen váltsák fel a klasszikai muzsa megnyilatkozásai, szóval arra törekedtem, hogy egy minden ízelt kielégítő komoly nivót teremtsék, amely egyaránt méltó az aradi közönség nagy intelligenciájához és a színház hagyományaihoz. Onérzettel jelenthetem ki, hogy törekvésem nem volt meddő. E részben csak az elmúlt szezon művészi eseményeit összefoglaló színházi jelentésre hivatkozom, amely adatszerűleg tesz bizonyosságot mellettem.

Ismételten hivatkozom arra a jelenségre, amely a vidéki színészet történetében eddig szinte páratlan, hogy az elmúlt évadban csaknem hatvan estén öt vendégszerepeltek nálam az ország legelső művészei és művésznői: olyan nevek mint Blaha Lujza, Márkus Emilia, Kürty Klára, Szóyer Ilonka, Csillag Teréz, K. Hegyessy Mari, aki az idén állandó szerződött tag, továbbá Ney Hermin, Török Irma, Pewny Irén, Dancsekay Sarolta, Kápolnai Irén, azonfelül Ujházy Erő, Császár Imre, Gál Gyula és még többen.

Kijelentem, hogy az idei szezon vendégszereplések dolgában sem fog a tavalyi mögött maradni, ami pedig a többi szempontokat illeti, azoknak művészi kielégítésére minden lehetőt elkövettem és elkövetek.

Társulatomat, amelyet az utóbbi időben szintén sok támadás ért hat elsőrendű tag szerződötésével erősítettem meg. Drámai anyának özv. Bácsné Maár Julját, énekesnek K. Németh Jánost, a kassai színház kiváló tagját, hősnőnek pedig K. Hegyessy Marit, a budapesti Nemzeti Színház tagját nyrttem meg, azonfelül szerződöttem Aranyossy Jankát, a Magyar Színház fiatal naivját, Bónis Lajost, (énekes bonvivánt) és Simon Jenőt, (lirai szerelmes, fiatal hős), aki a fiatal színészgárdának legtehetségesebb talentuma. Társulatom kipróbált jó erői egyébként változatlanul megmaradnak abban a szerepkörben, amelyben a közönség rokonszenvét megnyerték.

A legközelebbi előadásra kerülő darabokra vonatkozólag programmon a következő: A színházi évet október hó 1-én a „Hunyadi László” opera előadásával kezdem meg, amelyben Erzsébet szerepét Pewny Irén asszony, a m. kir. opera tagja fogja énekelni.

Ezenfelül a következő operák kerülnek most bemutatásra: Zichy Géza gróf: Roland mester. Orbán: Katinka. Verdi: Rigoletto. Goldmark: Károly: Sába királynője.

Színházi művek és boházatok közül: Pierre Werdernek a budapesti nemzeti színházban nagy sikerrel adott darabja a Titok, a Vigszínház slágerja a Forgószél kisasszony című énekes boház, továbbá a Heidelbergi diákélet és repri-zül a Schoth nemes. Műsoron lesz természetesen még az „Éjjeli menedékhely”, valamint a fővá-

rosban sikert aratott darabok közül valamennyi újdonság.

Ugyanezen áll az operettekre is, amelyek közül mindazok, amelyek a fővárosban nagyobb hatást értek el, azonnal színre kerülnek. Egyelőre a következő darabok előadása van terelve: Lehár Ferenc: Pesti nők. Schwimmer Artur: Fifin. Heltai és Forrai: Kleopátra, és az „Udvari kaland” című operett.

Ezeket felül megszereztem még előadásra Strausznak a „Tavaszi” című operettjét, mely október hóban kerül színre a Magyar Színházban és Barrett-nek a Keresztjelében című mély-séges történeli háttérrel megírt szenzációs drámáját, melyet Abrányi Emil fordított magyarra.

Csak röviden, néhány vonással vázoltam a szezon előtt, a kép tehát nem teljes, mindamellett bizom benne, hogy már ezáltal is megnyertem a közönséget magamnak, bebizonyítván, hogy nemcsak ígéretekkel áldozom a színházgától köteleességek oltárán. Mindezek után ügyemet még egyszer a közönség jóindulatába ajánlom.

Öngyilkos képviselő.

(Ötszörös revolverlövés.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 24.

Ma délben nagy feltűnést keltő öngyilkosság történt a fővárosban. Feszty Béla, Komárom szabadalvú párti képviselője, Feszty Árpád festőművész testvérbátyja, az Adria-szállodában ötször magára lőtt és a mentők haldokolva vitték a Rókus-kórházba.

Feszty Béla tegnap este Komáromból érkezett Budapestre. Vele jött Csepri Dániel komáromi földbirtokos. A pátyaudvarról egyenesen az Adria szállodába hajtatott, ahol Csepivel a második emeleten bérelt lakást.

Ma reggel Feszty azzal vált el Csepitől, hogy a képviselőházban találkoznak. Csepri eltávozott és a képviselő magára zárta a szobája ajtaját. Kevéssel 11 óra után öt lövés dördült el gyors egymásutánban a szobájában. Betörték az ajtót. A képviselő a pamlagon feküdt, a melléből patakzott a vér. Nyomban a mentőket hívták, akik konstatálták, hogy Feszty ötször lőtt a mellébe. A veszedelmesen sebesült képviselőt első segítségben részesítették, azután haldokolva vitték a Rókus-kórházba.

Az öngyilkosság híre nagy gyorsasággal terjedt el a fővárosban és mély megdöbbenést keltett a képviselőházban. Tettéknek okát még csak nem is sejtik. Levelet nem hagyott hátra. Azt beszélnek, hogy beteg ember volt és emiatt lett volna öngyilkossá.

A képviselőt a Rókus-kórház sebészeti osztályán Navratil tanárnak 28. számú kórtermében helyezték el külön szobában, a hova a 33-as kórteremből vitték. A délelőtt folyamán megjelent a kórházban Tuba János orsz. képviselő, a komáromi követ, de a sebesülttel nem beszélhetett, mert eszméletlenül fekszik.

A képviselő tegnap este későn tért lakására apósával, s vígan töltve az estét, semmivel sem árulta el sötét szándékát. A közkedvelt képviselő alig marad életben, gyászbabarítva nagy és előkelő családját.

Feszty Béla 1868-ban Ó-Gyallán született földbirtokos szülőktől. Középiskolai tanulmányait Komáromban, Pozsonyban, Esztergomban, Nagyszombaton és Lőcsén végezte. A jogi tanulmányaira Pestre került, a hol főiskolai tanulmányait 1891-ben fejezte be. Eleinte ügyvédi pályára készült s két jogszigorlatot letévén, a komáromi kir. törvényszékhez ment joggyakorlatra, ahol azonban alig néhány hónapig működött, mert 1891. októberében Komárom megye másod aljegyzőjévé választotta. 1893-ban

első aljegyző lett, majd ezen év október havában egyhangulag az udvardi járás főszolgabírá-jává választották.

Az 1896. évi általános képviselőválasztás alkalmával az addigi képviselő, az Ugron-párti Heckenaszt György ellenében szabadalvú párti programmal képviselővé választották s azóta tagja volt a törvényhozásnak.

HIREK.

— Személyi hír. Lehmann Vince vezérőrnagy, aradi állomásparancsnok holnap négy heti szabadságra megy. Tavollétében az állomásparancsnoki tisztelet Lázár Frigyes huszárezredes tölti be.

— Az önként bevonulók százada. Az aradi 33. gyalogezredhez meglehetősen nagy számmal jelentkeztek önkéntes bevonulásra. Az ezredparancsnokság intézkedéséből ezek a hároméves önkéntesek külön osztályt fognak képezni s a parancsnokuk Breuer százados lesz; minden századból több altisztet vezényelnek a kiképzésükre.

— Egyetemi ifjak az aradi vértanuknál. A budapesti egyetemi ifjuság az idén az eddiginél nagyobb keretben fogja megünnepelni az aradi vértanúk emlékezetét. Az ünnepnek több része lesz. Reggel gyászistentisztelet lesz az egyetemi templomban. Az ifjuság azután az Egyetem-téren gyülekezik, ahonnan az Egyetemi Kör zászlaja alatt indul a Vigadóba, melynek nagytermében 11 órakor lesz az ünnep a politikai- és művészvilág néhány kiváló tagjának közreműködésével. Az ifjuság délután kimegy a kerepesi-úti temetőbe Batthyány Lajos sírjához; csatlakozásra hívja fel a polgárságot is. Egy küldöttség elzarándokol Aradra is, ahol ünnepet rendez a vértanúk sírjánál.

— Polónyi—Meszlényi affér. A képviselőház mai ülésén a sok becsületsértő kifejezés dacára mindössze egy affér keletkezett, az is csak akkor, amikor a Ház már, csendesebb modorban folytatta tanácskozását. Polónyi vitakozott Rakovszkyval, és azt mondta, hogy a néppárt Bécsbe járt Lichtensteinékhez. Erre Meszlényi Pál néppárti képviselő azt kiáltotta oda Polónyinak:

— Komiszság!

Polónyi erre megbízottát, Bartha Miklóst és Rátkay Lászlót elküldötte Meszlényihez, és segédei útján kinyilatkoztatta, hogy a néppártot bántani nem akarta. Erre Meszlényi Pál sajnálkozását fejezte ki, mire az ügy békés uton befejeződött.

— Pestmegye virillistái. Pest-Pilis-Solt-Kiskunvármegye igazoló választmánya ma ülést tartott, Boross Pál elnöklése mellett, amely alkalommal összeállították a virillisták névjegyzékét, ami annál kevésbé ütközött nehézségbe, mert az adóhivatalok hiánytalanul rendelkezésre bocsátották az 1903. évi adó-kimutatásukat.

— Az új tiszt-jelöltek. Az aradi cs. és kir. 88. gyalogezred önkéntesainek tiszt-vizsgái igen jó eredménnyel végződtek. Az ezred harminckilenc önkéntese közül csak ketten buktak meg s azok közül is egyet szabadságot fog-nak. Az eredményt e hó 29-én hirdetik ki, s akkor vehetik fel a levizsgázottak a hosszú kardot. A sikerrel vizsgázott önkéntesek névsora ez:

Baum János, Bloch Károly, Bányász Jenő, Berzován János, Deutsch Jenő, Ditrichstein Viktor, Dezsőffy József, Fisch György, Frank József, Gera Ferenc, Holländer Alfréd, Juhász Jenő, Kohn János, Hanthó Sándor, Kolb Andor, Kristyóry Sándor, Markovits Adolf, Mikes Gábor, Mayer Albert, Mandelbaum Oszkár, Mairovitz Márton, Pálfi Elek dr., Panajoth Gyula

la, Petróczky János, Pollák Andor, Pászto Sándor, Radó Pál, Radványi Béla, Reich Ignác, Szirmai Viktor, Singer Miklós, Silberberg Béla, Szegő Pál, Schönhauser Odón, Ulrich István, Vajda Iván, Vásárhelyi Ferenc, Váraljai János.

— **A román Gotterhalte.** Lapunknak ma újabb részleteket jelentenek a nagyszentmiklósi templomavató ünnepről. Eszerint már Papp János aradi román püspök érkezése alkalmával kinos feltűnést keltett, hogy Szerbecsanád községében a román templom előtt felállított diadalkapu tisztán román nemzeti színű zászlókkal volt feidiszítve, s hogy a fogadást rendező *Oprean Terentius* csanádi román lelkész a főszolgabíró felszólítására sem távolította el a román lobogókat. A csendőrség emiatt különben feljelentést adott be a nagyszentmiklósi járásbíróhoz a szerbecsanádi politikai s román hitközség ellen is. A küldöttség vissza is akart fordulni, végül mégis csak elébe ment a püspöknek, akit *Rónay* Ernő, a kerület képviselője és *Hadfy* Károly járási főszolgabíró üdvözölt. Este a fátylaszenénél *Mangra* Vazul románul üdvözölte a püspököt s több román beszéd hangzott el a másnapi banketten is, amelyen a püspök a királyt román nyelven éltette. E tószót után a román papok és tanítók *elénekelték a Gotterhaltét román szöveggel.* A fölláborodás, mint tudósítónk írja, e kinos incidensen városszerte nagy, annál is inkább, mert a püspök megérkezése előtti napon este a polgári kaszinó helyiségében ismerkedő estélyt tartott a környékről beözönlött mintegy kétszáz román tanító s az egylet abbéli előzékenységet, hogy a helyiségeket átengedte nekik, azzal honorálták, hogy a rendes, megszokott helyiségekből a hűvös udvarra kiszorult egylet tagok boszorkodására eljátszották s elénekelték szintén a Gotterhaltét.

— **A Reichsrath a cseh obstrukció ellen.** Bécsből táviratozzák, hogy a Reichsrathban ma kompromisszum tárgyalások folytak a csehek obstrukciójának leszereklése ügyében. Ha a kompromisszum nem sikerül, akkor az *osztrák harmadéves katonákat is benntartják.*

— **A szerb király és a bolgár fejedelem.** Szófiából azt jelentik, hogy *Ferdinánd* fejedelem és *Péter* király közt az utóbbi napokban *títkos tárgyalás volt.* Ebből a célból *Dobrovics*, Ferdinánd fejedelem kabinetirodájának főnöke, Péter király nesi időzése alkalmával kihallgatáson volt a királynál, azután pedig Baluceucs, Péter király titkára ment Euxinogradba. *Dobrovics* Nisben Petrov név alatt tartózkodott és *Antics* szófiái szerb ügyvivő kíséretében utazott oda. Mindkét kihallgatást titokban tartották.

— **Uj hadkiegészítő parancsnokság Aradon.** A mint jeleztük, a cs. és kir. 28. vadász-zászlóalj hadkiegészítő parancsnokságát *Aradra* helyezték át. A hadkiegészítő parancsnokság személyzete és ruha-raktára ma érkezett Aradra, a parancsnokság személyzete áll két százados, egy számvevő és egy szolgálatvezető altisztből. A vadász hadkiegészítő parancsnokság irodája a várban van, a 6. sz. kapu mellett. A vadász-zászlóalj tartalékosai a jövőben *Aradra vonulnak* be fegyver gyakorlatra; maga a zászlóalj egyelőre Abrudbányán van. A vadász uniformisokat délelőtt több szekér szállította a vár ruháiraiba.

— **A románok és a nemzeti követelések.** A magyar nemzeti követelések alkalmát a románok arra szeretnék fölhasználni, hogy országosan szervezkedjenek, s a boldogult „nemzeti komitét” föltámasszák. Az aradi román ujság egyik legutóbbi számában azt írja, hogy a románok legközelebb nagy gyűlést tartanak, melyen állást foglalnak a nemzeti követelések

kérdésében. A gyűlés kezdeményezése *Szászvárosból* indult ki, ahol *Vlad* indítványozta. Dr. *Bontescu* a „*Libertaeta*” legutóbbi számában felhívást intéz eziránt a románsághoz. Egyébként, a román ujság szerint, a hazai románság vezetési vasárnap már előkészítő értekezletet is tartottak, melyen meghatározták a gyűlés helyét, idejét és módozatait. Ezt egyelőre titokban tartják, de kétségtelen, hogy a gyűlés egy-két hét kérdése. A „*Tribuna Popului*” felvetette azt az eszmét, hogy a nemzeti komitét is gyűlésezik és nyilatkozzon. Ez azonban ki van zárva, mert a Hieronymi-féle felosztató rendelet óta ez a komitét nem ülhet egybe. Jellemző az a felhívás, a melyet az aradi román ujság újabban a „román néphez” intéz, s a melyben a román legényeket fölszólítja, hogy október elsején szolgálatra jelentkezzenek. A lap rámutatva a mostani helyzetre, arra kéri a román papokat, hogy minden hadköteles románnak adják azt a tanácsot, hogy a hadkiegészítő parancsnokságnál jelentkezzenek és lépjenek október 1-én katonai szolgálatba. „A mi jelszavunk legyen: — így végzi a cikk — *Éljen ő Felsége hadserege!*” Szinte csodálkozik az ember: hogy győzik ennyi hazafiatlansággal.

— **Szerb egyetem Délmagyarországon.** Egy bécsi ujság azt a szenzációs hírt közli, hogy a magyarországi szerbek legközelebb új követelésekkel fognak föllépni, ugyanis első sorban a szerbek igényelni fogják egy új egyetemnek *Versecen* vagy *Ujvidéken* leendő felállítását. Az illető bécsi lap, az „*Information*”, a szláv propoganda minden mozzanatáról a monarchiában jól van értesülve s maga is hatalmas támogatója annak. Továbbá eibeszei, hogy az *Omladina* párt a legközelebbi napokban *Karlócán*, kongresszust tart, hogy határozzanak a fölött mi volna a teendő a szerb egyetem érdekében és mi módon lehetne minden szerb községet Magyarországon *szerb népkönyvtárral* ellátni. A kongresszus célja továbbá az illető közlemény szerint a szerb panszláv hitközségek politikai szövetezetekeké való szervezése. A szerb egyetem terve természetesen csak agyrém. Ugyan honnan vennék ehhez a pénzt, a hallgatókat és a tanárokat? Hanem a szerb panszláv hitközségeknek politikai szervezkedése már felhívja az állami ellenőrző közegek figyelmét.

— **A háziezred részvéte.** Megirtuk, hogy *Stróbl* Adolf ezredes, a péterváradai gyalogezred parancsnoka, aki mint alezredes az aradi 33. gyalogezrednél zászlóaljparancsnok volt, néhány nap előtt meghalt. Az aradi 33. gyalogezred most rendkívül meleghangú levélben fejezte ki részvétét az elhunyt ezredes özvegyének.

— **Tisza István a szociálisták ellen.** A „*Nagyvárad* Protestáns Irodalmi Társaság” ma tartott diszgyűlésén *Tisza* István gróf rendkívül érdekes felolvasást tartott a kereszténységről és a szociálistákról. Felolvasásában élénken kikelt a szociálista izgalmak ellen. „A magyarországi szociálisták, — ugymond — melyet izgatónak hirdetnek, *rokonszenvet nem érdemel*, mert azok az izgatónak az igazi szociálisták nevét csak bitorolják.” A felolvasás élénk hatást keltett.

— **Násznép a motoroson.** *Csabáról* írják: A motoros vasut népszerűségét és közkedveltségét erősen bizonyítja az is, hogy már *Csabán* lakodalmas nép is vonult templomba motoroson. Akinek ez az eddigelőkülönleges dolog eszébe jutott: *Luptovics* Károly csabai hentes mester volt. Leányát *Emmát* vezete oltárhoz *Michnai* János kertész és az örömapa három kocsiból álló „különmotoros”-t rendelt, amelyeken a násznép helyezkedett el. A kocsik megállás nélkül haladtak a kis templomig, hol várakoztak, míg megtörtént az esküvő, mely után ismét „visszahajtottak” a motorossal. Ez az új mód lakodalmas

menet”, mely valószínűleg divatba fog jönni, alig került az örömapának tíz koronájába.

— **A levelhordó merénylője.** A budapesti rendőrség detektívjei minden irányban nyomozták azt a vakmerő rablógyilkos merénylőt, aki tegnap a József-körút 14. számú házban baltával leütötte *Boda* István pénzes levelhordót és kirabolta. A merénylőnek teljesen nyoma veszett. A rendőrség most már csak abban bízhat, hogy a merénylőt ruhája fogja elárulni, amely tele lehet vérrrel. A rendőrségen *Bónis* István rendőrfogalmazó egész sereg tanut hallgatott már ki, akik valamennyien azt vallják, hogy látták a gyilkos menekülését, de nem tudta senki, hogy mi történt és így nem is üldöztek. Egy *Deutsch* Miklós nevű cserepes a merénylőt reggelén a József-körút 12. számú ház előtt látott ácsorgni egy embert. Mivel abban a házban pár hét előtt betörés volt, gyanussá vált az ácsorgó ember. Megfigyelt és látta, hogy amikor *Boda* levelhordó a 14. számú házba ment, a gyanús ember is utána sompolygott. Az éjszaka a Hazám kávéházból egy embert kísértek a rendőrségre, akinek a viselkedése gyanús volt a detektívek előtt. A főkapitányságon azután kiderült, hogy ártatlan. Ma egész halom levél érkezett a főkapitányságra, a melyben össze-vissza jelentik, hogy hol láták a merénylőt. Az egyik levélíró azt mondja, hogy látott egy embert, aki az összekötő vasúti hidról egy postás táskát dobott a Dunába. *Boda* állá, ota ma már jobbra fordult és orvosai azt hiszik, hogy megmentetik az életnek.

— **Királyi hercegnő és rendőr.** Az angol királyi család női tagjai gyakran személyesen mennek a londoni kereskedésekbe bevásárolni s ilyenkor ritkán ismerik fel őket. Természetesen a legegyszerűbb utcai ruhában és gyalog mennek üzletről-üzletre; még a rendőr sem ismer a királyi család tagjaira. Ezt tapasztalta néhány nap előtt *Viktória* hercegnő, a kit — rendreutastott a sarki rendőr. A forgalmas londoni utcákon az a szokás, hogy a sarkon álló rendőr időnként megállítja a kocsisort, hogy a gyalogjárók az egyik oldalról a másikra átjuthassanak. *Viktória* hercegnő egy kissé tulajdonságos felséges nyugalommal sétált át a kocsiuton, mire a rendőr rákiáltott:

— *Siessen, asszonykám; a maga kevéért nem tarthatom fél óráig állva a kocsisort.*

A hercegnő elpirult és gyorsan szedte apró lábait. Pillanat alatt túl volt az utcán. Otthon persze jót nevettek a kalandon.

— **Véletlen gyilkosság.** Szomorú eset történt Holdmézesen. *Ozdigány* Pável 11 éves fiut *Serb* Gyika lelötte. A fiu azonnal meghalt. *Serb* azt állítja, hogy az eset véletlenül történt. Kimentek vizsgálat céljából *Buday* Zoltán albiró, *Fekete* József dr. és *Rosenthal* Samu dr. orvosok. A holttestet felboncolták.

— **Takács Zoltán — suszter.** A budapesti egyetemi ijtuság egykori vezetője: *Takács* Zoltán dr. tudvalevőleg a szegedi csillagbörtönt vállalhatja most állandó lakhelyéül. A bankóhamistás miatt öt évi börtönre ítélte jogász a büntetését Szegeden tölti ki. Néhány hónap előtt *Takács* ravasz fondorlattal szeretett volna kiszabadulni a fogságból. Halálos betegnek tette magát, nem is akart enni, úgy kellett mesterségesen táplálni orvosoknak. Ily módon akarta szabadságát ujól megszerezni. De beleunt ebbe az örökös szimulálásba s megadta magát sorának: evett újra, még pedig jó étvágygyal s néhány hét alatt olyan jó erőre kapott, amilyen még a szabadságában sem volt neki. — Az egykori híres jogászt azután besorozták az iparos osztályba és ott megtanították a cipőcsinálás mestersegére. Most mint a műhely egyik legjobb munkása működik *Takács* Zoltán s nem lehetetlen, hogy mikor kijön a börtönből, mint elsőrendű cipész-mester csinál konkurrenciát a vidéki susztereknek.

— **A fa- és fémipariskola önképző köre.** Az aradi állami fa- és fémipariskola önképző köre szeptember 21-én tartotta alakuló gyűlését *Somogyi* Gyula dr. tanár vezetése alatt. Elnök lett *Bisám*

Miksa, főjegyző Rónai Sándor, uljegyző Vogel Andor, könyvtárnok Pika Sándor, segédkönyvtárnokok Várszeghy Béla és Pollák Hermann, pénztárnok Skriba Antal, ellenőr Jorgovics Iván. A bíráló bizottsági tagokat a vezető tanár fogja kijelölni.

— **A népfölkelők jelentkezése.** A honvédelmi miniszter körrendeletet bocsátott ki a népfölkelők jelentkezése dolgában. E szerint a népfölkelésre kötelezettek az időszaki jelentke-ést, a személyes megjelenést *írásban* is teljesíthetik.

— **Az anyakönyvvezetők köréből.** A belügy-ministerium vezetésével megbízott m. kir. minisztereinek *Arad vármegyében szünitnyi* anyakönyvi kerületbe *Niederhauser Rezső* jegyzőt anyakönyvvezetővé nevezte ki és őt a házasságkötésnél való közreműködéssel is megbízta.

— **A drága bunda.** Hans Canon, a jeles festőművész nemcsak az ecsetjéről, hanem a bohém csinyjeiről is híres volt. Egy alkalommal a művész egy orosz herceg számára festett portrét. A herceg gyönyörű drága bundában festette le magát és ez a bunda annyira megtetszett a művésznek, hogy elhatározta, ha török-szakad sem adja vissza a prèmes kabátot a hercegnek. A k-p elkészült és a festő elküldte azt a nagy urnak. Nemsokára levelet kapott Hans Canon, amelyben meleg elismerés és elragadtatás volt kifejezve s egyúttal egy kérés is: legyen szives a bundát haza küldeni. A festő nem is választott a levélre. Egy napon azt látta a festő, hogy a herceg személyesen jön hozzá, gyorsan magára vette a bundát és a kályha mellé egy karosszékbe ült. Október havában volt s már fűteni kezdtek. A belépő herceg természetesen a kabátjáért jött s nagyon meg volt lepelve, amikor a művészt dideregve az ő bundájában látta.

— **Ej, hát mi lelte őnt, mester?**

— **Ah, — nyögte Canon, — nem tudom.** Szörnyen fázom... Istenem, az őcsém két nap előtt meghalt himlőben és attól tartok, rám ragadt a baj... de fenséged bizonyára a kabátját akarja? Bocsásson meg, hogy egy pillanatra magamra vettem.

— **Mit! —** kiáltott a herceg, — az én bundám... **Őn, csak tartsa meg emlékül!** Adieu!

A herceg oly gyorsan távozott, hogy be sem várta a művész hálálkodását.

— **Két öngyilkosság.** *Halik Zakariás* berzai 43 éves földész felakasztotta magát. Az öngyilkosságra furcsa eset vitte. *Drága Tódor* bírónak válót zsrált, s mikor ez meghalt, neki kellett kifizetni a váltót. Ezen annyira elkeseredett, hogy nem tudott tovább élni. A közeli Algyesten is különös okból lett öngyilkos *Tudor Ádám* 18 éves legény. Az apja munkára serkentette, s ez a körülmény ugy elszomorította, hogy felakasztotta magát. Mire megtalálták, már halott volt.

— **Szerencsétlenség egy templomépítésnél.** Az eleki templomépítésénél ma súlyos természetű szerencsétlenség történt. *Reisz József* eleki lakos tizenöt éves *Lukrécia* leánya negyven méter magasságból egy allványról a földre zuhant. A szerencsétlen leány eltörte a lábait, összetörte a fejét, ugy, hogy aligba marad életben.

— **A balletmester esküje.** *Holzer Jakab* balletmestert, a ki évekig a budapesti Somossy-orfeum tanckarát vezette, tegnap *Boroszlóban* letartóztatták s a berlini moabit fogházba szállították. *Holzer* csak a napokban utazott ki Németországba, hogy üzleti ügyeit elintézzé. Elfogatásának egy régebbi pörös ügy az oka. *Holzer* évekkkel ezelőtt egy *Bloch* nevű társával együtt balletot szerzett s azt ötszáz forintért eladta. Társa később pört indított a ballet tisztel díja miatt *Reny* cirkusz igazgató ellen, de a pört *Holzer* tanuvalomás alapján elvesztette. Erre *Holzer* ellen hamis eskü miatt vádat emelt s az ügyesség *Holzer*t, a ki közben *Budapestre* jött, körözölésével s olította föl, hogy jelentkezék. *Bloch* a multkoriban meghalt. *Holzer* azt hitte, hogy a köröző levelet már visszavonták és kiment Németországba. *Boroszlóban* azonban fölismerték s letartóztatták.

— **Az osztályorsjáték mai huzásán a következő nagyobb nyereményeket huzták ki:**
20.000 koronát nyert: 27605.
10.000 koronát nyertek: 66823 105682.
5000 koronát nyertek: 64068 94051 95888 109924.

2000 koronát nyertek: 502 5136 10128 10263 15549 15787 16054 19791 24288 27156 30315 34588 38345 48712 50443 56218 56705 60311 69708 69886 81622 91241 97214 107184 109443.

1000 koronát nyertek: 954 3417 5528 5796 7873 8189 10378 10484 11299 11956 15997 17246 19958 21038 24271 28868 30723 32599 33868 35697 37509 39188 41724 43164 51232 51874 55314 55434 57475 59538 62866 63397 67568 68088 69952 74899 74936 76396 78061 78397 78882 85388 97328 101771 104618 105655 9581.

— **Valódi perzsa és szmirna szőnyegek** érkeztek *Domán Sándor Szabadságtéri* üzletébe. Minden egyes darab különlegessége kelet híres szőnyegeknek és köztük szép darab *Mescheute Alf* kendjei kereskedő gyűjteményéből. Többnyire régi áruk és a cég jó hírneve kezekedik arról, hogy a vevő nem rossz belföldi utáztatokat kap drága pénzt, hanem valódi jó áru olcsón. Helyes ujtásnak tartjuk, hogy minden darab szőnyeg eredete és az ára az árura reá van írva.

— **Férfiak, hölgyek és gyermekek részére** számos cipő ujonság érkezett; különösen a sevrő-áru nagy tetszésnek és kelendőségnek örvend. A cég elvül tüzte ki magának, hogy olcsó és előzékeny kiszolgálással állandó vevőközönséget teremtsen cipő osztályának. *Porter Vilmos Nagy Aruházában* a Szabadságtéren. A hölgyközönség nagy választékot talál újonnan érkezett blousok, ernyők, harisnyák, keztük, fehéreműek, zsebkendők és fűzőkből. Természetesen, hogy 10 korona vásárlásnál még mindig életnagyságu fényképet kap minden vevő (barmily kis arckép után) csupán a diszes papírkertetért térítendő meg 3 korona.

— **Az Elit mulatóban** játszó orfeum-társulat vezetéstől mátl kezdve új igazgató, *Grünau Poldi* vette át, s a társulat több kiváló erővel gyarapodott. Az újjáalakított társulat jelesebb tagjai: *Sáirmai Andor, Doréi Paula, Eleki, Ormai Lujza, Pécsi Ede* stb. A társulat naponta két kacagtató bohózatot ad elő.

— **Dentolin fog-crème** a legkedveltebb fog-szápító. 1 tubus 50 fill. *Vojtek és Weiszna*, *Aradon*

— **T. üzletheink** szives tudomására hozzuk, hogy *Révész Nándor* könyv- és papírkereskedő urat (*Minorita-palota* — *Telefon 265*, szám) képviselősséggel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdánkat, valamint az *Aradi Közlöny* kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

Arad iskolaügyei.

(A tanulók szaporodása. — Övönök választása. — Új tanítói állások.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, szeptember 24.

Aradváros iskolaszéke *Institőr*s Kálmán polgármester elnöklete alatt ma ülést tartott, melynek kiemelkedő tárgya volt az iskolák népességéről szóló beszámoló. Örvendetesen vette tudomásul az iskolaszék, hogy a községi iskolák tanulóinak száma tetemesen megszaporodott, ugy, hogy az idén 362 tanulóval többet irattak be, mint tavaly.

Millig József iskolafelügyelő terjesztett elő az erről szóló jelentést, mely szerint a beiratkozások eredménye a következő: a polgári fiúiskolába beiratkozott 476 tanuló (tavaly 436), a polgári leányiskolába 431 (tavaly 411), az elemi iskolákba: a *Weitzer János-utcai* leányiskolába 548 (tavaly 526), a *Weitzer János-utcai A.* fiúiskolába 387 (tavaly 334), a *B.* fiúiskolába 442 (tavaly 399), a *Kossuth utcai* fiúiskolába 350 (tavaly 270), a *Hasszinger utcai* leányiskolába 408 (tavaly 390), a *Szt. Péter-téri* fiúiskolába 334 (tavaly 285), az *Erzsébet-városi* leányiskolába 305 (tavaly 281), az *ujtelepi* leányiskolába 307 (tavaly 308, itt még folyik a beiratás), a *ségai* vegyesiskolába 124, a *gáji* vegyesiskolába 251 (tavaly 342), a *Hasszinger-utcai* női-ipariskolába 20 (tavaly 27), a tanulók összes száma 4674, tavaly 4312 volt, s így a szaporodás 362. A beiratás, különösen a külvárosi iskoláknál még egyre tart.

*Institőr*s Kálmán polgármester örömének adott kifejezést a jelentés felett. A beiratások szép eredménye örvendetes, mindamelllett, hogy a szaporodás nagy áldozatába kerül a városnak.

Az ülés napirendjén szerepelt az október elsején megnyiló *ségai új ovodát* vezető övönői állásnak választás utján való betöltése.

Az állásra a következők pályáztak: *Balázs Anna, Rácz Hermina, Tüzes Erzsébet, Licsmann Ilona, özv. Hanóné Fashó Ilona, Rákóczy Klára, Edl Mária, Kovács Erzsé, Szida Stefánia, Skovrán Auréilia, Bánfy Ilona, Haika Laura, Szabó Etelka, Travnik Róza, Domokos Lidia, Gáspár Margit, Vrohleszky Gizella, Stepnicka Julia, Urményi Augusztá, Déri Etelka, Nyisztor Margit, Skronyákné Szücs Anna, Török Julianna, Figlár Julia, Beck Anna, Szvoboda Anna, Pólya Mariska.*

A szavazást *Bing Vilmos*, mint a közigazgatási bizottság képviselője vezette. Beadtak 32 szavazatot; ebből kapott *Rákóczy Klára* 19-et, *Rácz Hermina* 6-ot, *Kovács Erzsé, Tüzes Erzsébet* 2—2-öt, *Licsmann Ilona, Haika Laura, Szida Stefánia* 1—1-et. Így *Rákóczy Klára*t választották meg övönővé.

Rákóczy Klára megválasztatásával a *Demeter utcai* ovoda segédövönői állása üresedett meg, melynek betöltésére szintén megajtták a választást. Beadtak 31 szavazatot; ebből kapott *Licsmann Ilona* 11-et, *Rácz Hermina* 8 at, *Tüzes Erzsébet* 7-et, *Kovács Erzsé, Bánfy Ilona* 2—2-öt, *Haika Laura* 1-et. A segédövönői állást tehát *Licsmann Ilona* nyerte el.

Az ülés folyamán az iskolafelügyelő bejelentette, hogy a törvényhatósági bizottság egy új tanítói és két tanítónői állást szervezett, s az elemi iskolák rom. kath. növendékei számára négy hitoktatói állást rendszerezített.

*Institőr*s Kálmán polgármester elnöklete alatt jelen voltak az ülésen: *Avarfy Ferenc, Almási Pál, Abrai Lajos, Bing Vilmos, Bokor Alajos, Csák Círiék dr., Csécsi Imre, Domonkos Lajos, Fetter Géza, Frint Lajos, Fényes Dezsó, Hegedüs László, Fdvi Illés László, Issekutz László dr., Kristyórány János, Millig József, Müller Károly, Müller Gyula, Neuman Adolf, Opre Péter dr. Péterffy Antal, Posgay Lajos dr., Remetey F. Károly, dr. Reicher Ferenc, Riger Imre, Rosenberg Sándor dr., Simon Karolin, Simay István, Sófalvi György, Reinhardt Mór dr., Szilágyi György, Tedeschi Viktor, Teleszku György.*

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **Szenzáció**s rágalmazás. pör. A főváros legutóbbi rendes közgyűlésén interpelláció alakjában szóba hozták *Schubert* Sándor fővárosi bizottsági tagnak azt a vallomását, amelyet a Sáborszky féle sajtó-ügyben a bécsi esküdtszítség előtt tett. *Schubert* ugyanis egy két bécsi lap tudósítása szerint meggyanusította *Matuska* alpolgármestert és a főváros tanácsát azzal, hogy a vásárpénztár dolgában tudatosan a fővárosra nézve fölötte szerencsétlen, káros szerződést kötött. Az interpellációra *Matuska* alpolgármester felelt. Felháborodással utasította vissza az ő személyét, becsületét őt gyanusította; kijelentette, hogy a tanács meggyanusítása miatt a bíróság előtt keres elégtételt; kifakad a miatt, hogy vannak emberek (*Schubertre* célozva), ak k nem tudják megérteni, hogy köztisztviselő tiszta kezű ember is lehet, végül pedig *Schubert* eljárását *alávaló rágalomnak* deklarálta. *Schubert* a nagy felháborodás köepette fél óra erőlködés után is csak nagynehézzen tudott szóhoz jutni. Tagadta azt,

hogy ő gyanúsított, vagy rágalmazott volna s kijelentette, hogy abban az esetben, ha vallo-másából mégis rágalmazó, vagy gyanúsító cöl-zatot olvasnának ki a hivatalos tárgyalási jegy-zőknyvből, akkor ezért már előre is bocsá-natot kér. Azóta két hét múlt el. Schubert ezt az időt arra használta fel, hogy a támadással szemben kimutassa igazát és minden oldalról bizonyítékokat igyekezett összeszedni ártatlan-ságának kimutatására. Hogy mennyiben sike-rült neki ez a feladat, azzal majd a közel jő-vőben tisztában leszünk, egyelőre tény az, hogy miután békés uton nem sikerült elérnie a tel-jes rehabilitációt, ma délelőtt rágalmazás és be-csületsértés vétsége miatt bünvádi feljelentést tett *Matuska apoltgármester ellen*. A szenzációs ügyet a jövő hó elején tárgyalja majd a bü-n-tető járásbíró.

§ **A kaacszentmártoni kettős gyilkosság.** A szatmári esküdtségi bíróság most mondott ítéletet *Berecz Ambrus kaacszentmártoni jómódu gaz-dálkodó fölött*, aki ez évi május 17 én, pünkösöd első napján megölte a feleségét és testvéröcsé-sét. A gyilkosság oka féltékenység volt, mert Berecz azt hitte, hogy a felesége viszonyt foly-tat az ő öccsével. Az esküdtségi bíróság erős felin-dulásban elkövetett embeérlésben mondták ki vétkesnek Bereczet, akit a törvényszék *hat évi feyházra* ítelt.

§ **Hüssener várfoogságra ítelték.** A kieli fő-haditörvényszék Hüssener sorhajóhadnagyt, aki annak idején Hartmann önkéntest agyonszurta, most *két évi és hét napi várfoogsággal* sújtotta.

NAPIREND.

Szeptember 25. Péntek. Róm. kath. naptár: Kleofás. — Protestáns naptár: Kleofás. — Görög-keleti naptár (szep-tember 12.): Autonóm. — A nap kel 5 óra 36 perckor, nyugszik 5 óra 35 perckor.

Kölcsény-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szom-baton délelőtt 11^{1/2}–12^{1/2} óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1^{1/2}–2^{1/2} óráig; vasárnap és ünnepe-neken zárva. Helyiség: Ereklje-museum helyisége mellett, földszerelem.

Időjelzés. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjá-rás várható: Nyugaton, északon, sok helyütt csapadék, hűvös.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Szecsüzet.

— Szeptember 24. —

Mai jegyzései: Készárú nagyban nyors szec: 115 korona, kicsinyben 117 korona; finomított szecs nagyban 118 korona, kicsinyben 120 korona hordó nélkül, pe: 100 liter %, beleértve 70 korona fogyasztási adót. **Árúirótt mosók:** 12'80—13— korona mosásánként.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 24. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilo-grammon felüli sulyban — fillérig, öreg közep páron-ként 300–400 kilogramm sulyban — fillérig, fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli sulyban 114–6 fillérig, fiatal közep páronként 251–320 kilogramm suly-ban 115–6 fillérig, fiatal könnyű páronként 250 kilo-grammig terjedő sulyban 114–6 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli sulyban 115–6 fillérig, közep páronként 240–260 kilo-gramm sulyban 114–5 fillérig, könnyű páronként 240 ki-logrammig terjedő sulyban 113–4 fillérig.

Sertésciszag. Szeptember hó 21. napján volt készle: 43,533 darab, szeptember hó 22. napján főlhajtatott 294 darab, szeptember hó 22. napján elszállított 581 da-rab, szeptember hó 23. napján maradt készlet 43,246 da-rab. Üzlet: Lanyha.

Budapesti árú- és értéktörzs.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása —

Budapest, szeptember 24.

Időjelzés. Buzakinálát mérsékelte, vételkedv gyöngö. Bágyadt irányzát mellett 26,000 métermázsa került forga-lomba, gyöngén tartott árakon. Egyéb gabonanemek nyu-godtak, időjárás szép.

Árújelzés. Berlin 1/2 olcsobb.

Zárás 19 órakor:

Buza októberre	7.49—7.50
Buza 1904. áprillisa	7.71—7.72
Rozs októberre	6.20—6.21
Rozs 1904. áprillisa	6.50—6.51
Zab októberre	5.41—5.42
Zab 1904. áprillisa	5.69—5.70

Tengeri szeptemberre	6.11—6.12
Tengeri 1904. májusra	5.34—5.35
Repcse szeptemberre	— — — — —

Zárás 5 órakor:

Buza októberre	7.52—7.53
Buza 1904. áprillisa	7.72—7.73
Rozs októberre	6.21—6.22
Rozs 1904. áprillisa	6.50—6.51
Zab októberre	5.39—5.40
Zab 1904. áprillisa	5.69—5.70
Tengeri szeptemberre	6.11—6.12
Tengeri 1904. májusra	5.34—5.35
Repcse szeptemberre	— — — — —

CSARNOK.

Góliát.

Irta: Jean Rameau.

(Folytatás.)

II.

Mintha magát az eget is meghatotta volna ez a szent fogadás: harmadnapra az ökör sze-me teljesen meggyógyult. Jancsi olyan jól lá-tott, mint valaha, csak egy kicsi kis folt maradt a szem táján, de azért nem vesztett az állat semmit sem értékéből. Külömben alaposan remélni lehetett, hogy egypár hé: múltán még ez a kis folt is teljesen el fog mulni.

Septon boldog volt; és jöllehet messze volt még a karácsony, mégis elhatározta, hogy fogad-ását már most teljesíti, s elviszi a nagy Góliát-ot a plébánosnak.

De mégis csak megvakarta előbb a fejét. — No már, — gondolja magában, — his-szen ugyan eszi meg karácsony előtt. Hadd díszítse addig az én házat. Van itt olyan jó helyen, mint a paplakban! Végre is ráérek még addig a meddig. Hát mit siessen vele olyan nagyon?

Igy hát továbbra is ott ékeskedett a gögös kolbász a menyезeten.

A napok multak. Septon mind szomoruban tekintgetett fel a konyhája menyезetére. A Gó-liát mintha csak napról napra kívánatosabbá lett volna. Minél öregebb lett, annál tarkább színekben pompázott, a mi jól esett a szemnek És mintha csak megöregült volna a gerenda a sulya alatt, hogy lejobb bocsáss a nagy kol-bászt, közelebbre a bámulók szeméhez.

— Teringettét! — gondolta a paraszt, — a papunk tizenkét zsoltárt is elzönghet, ha meg-ette ezt a jó falatot! . . . Es sóhajtozott, a vál-lait vonogatva.

Mégegyszer megvizsgálta az ökre szemeit; de nem volt már kétség a dologban. A kis szürke folt is lassacskán eltűnt. A Jancsi meg-gyógyult, végképpen meggyógyult. A kolbász a papé!

— Istenben boldogult anyám sokszor sze-memre vetette, — mondja magában Septon, — hogy mindig könnyelműen járt el a szám, a nélkül, hogy meggondoltam volna, mit mondok. Majd hozzátette:

— Ha ez még valami közönséges Góliát volna, amolyan másfél fontos, a mint a Mihály szomszédé! De ennek megvan a böcsületes há-rom kilója!

Még a gyomra is ritt belé!

Elővette a mérleget, leoldotta a kolbászt a gerendáról és rátette. A mérleg két kilót és kí-lencven dekát mutatott.

Septon bánatos szemekkel nézte.

— Hátha nincs is Isten? — mondja, állat kezére támaszva. — Hátha nincs is senki az égben, a ki számon kérje az emberek fogadal-mait? Igaz, a pap azt tanítja, hogy van Isten, a ki mindent lát; de a tanító a mult héten nagyítóban az ellenkezőjét állította . . . Már pedig a mi tanítók szörnyen okos ember, s mindent nyomtatásban olvasott, a mit mond . . .

— Szent karácsony napja közeledett!

— Mégis csak kell, hogy legyen Isten, mert ugy-a a kalendárium havat jósolt december 10-ra! Pedig azon a napon fényesen sütött a nap. Az már pedig csak azt mutatja, hogy a papnak van igaza: nem kell hinni a köny-veknek.

Septon tehát elhatározta, hogy leveszi a kolbászt és elviszi a parochiára.

Szegény kolbász! Majd megölelte a gazdá-ját a bucsuzásnál. Abból meritett vigaszt, hogy majd a másik disznajából új Góliátot töl-t a farsangra.

— Na abból ám nem eszik a pap! Arra külön megesküszöm — ordított Septon. — Nem ám! Még ha mind a két ökröm meg-vakul is!

A nagy kolbászt elhelyezte egy káposzta-levéllal bélelt kosárba. Vasárnapi ruhát öltött és megindult a plébánia felé.

De alighogy künn volt, erős sült kolbász-szag csapta meg az orrát. A szomszédok izzó parázzon sütötték az ő Góliátjukat. Persze! Ok nem voltak olyan ostobák, hogy nevétséges fo-gadalmakat tegyenek! Ok kényük-kedvük sze-rint ehetik meg az ő kolbászukat! O meg még csak sütni sem láthatja!

— Dehogyan is nem! — mondja Septon megállva. — Erre már csak nem esküdtem meg. De meg is cselekszem. Készen megsütve visszem a tisztelendő urnak! Megérdemli a jó öreg pap ezt a kis szolgálatot!

S menten visszatért a házba, nagy tüzet rakott, eligazgatta a rostot és rátette a Gó-liátot.

Ah! A drága kolbász mi'y illattal töltötte el a házat! Pattogott, sóhajtozott, repedezett, sistergett! . . . Bizonyíval meg akarta magát sajnáltatni. Mintha csak megszólalt volna ott sültve a parázzon: „Hisss, hisss . . . psiu . . . kssz . . . Septon szógám siess, köstölj, nem-csak szaglászsz, pssz! . . . pssz! nem is sejt-ed, hogy mit vesztesz, ha meg nem eszel izi-ben! Siess, siess, te sült paraszt . . . raszt . . .

Mintha a kolbász lelke szólt volna meg, s gunyt üzne belőle! Septon sirni szeretett volna.

S szent szándékai a halálos döfést kapták meg, a mikor egyszerre csak szépukkadt a kol-bász.

— Na már ezt — mondja Septon, — nem kaphatja meg a pap! Ilyen állapotban csak nem adhatom át neki, hogy kanállal kelljen mege-nie, mint a levest!

Gyorsan elhuzta a tüzről a füstölő rostot, villával leemelte a kolbászt, rátette egy tátra, hirtelen leszelt egy darabot belőle, s behunyta a szemét, megette a jó falatot . . .

S ez volt a végzete. Mert alig hogy a nyelvén érezte a kolbász ízét, remegő fogával eszeveszleten nekiesett. Es falánkan, mint egy kiéhezett vad, megette az egészet: — két kilót és kilencven dekát . . .

A mint végzett a kolbásszal, három po-hár karcot töltött a hegyibe és aztán lefeküdt aludni.

(Vége következik.)

Vasuti közlekedés.

— Érvényes 1908. évi május 16 1-151. —

ARADROL		ARADRA	
Budapest felé indul:		Budapest felől érkezik:	
Hagyváradra reggel 5.10	Személyvonat reggel 6.05	Személyvonat reggel 6.05	Személyvonat reggel 6.05
Gyorsvonat reggel 8.18	Személyvonat reggel 6.10	Gyorsvonat reggel 8.08	Személyvonat reggel 6.10
Személyvonat d. e. 11.20	Gyorsvonat délelőtt 11.51	Személyvonat d. e. 10.50	Gyorsvonat délelőtt 11.51
Gyorsvonat délután 4.21	Személyvonat d. u. 3.32	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat d. u. 3.32
Személyvonat d. u. 4.45	Gyorsvonat este 7.11	Személyvonat d. e. 10.50	Gyorsvonat este 7.11
Személyvonat este 9.35	Szm. Szolnokról este 9.—	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat este 9.05
Erdélyi vas:		Erdélyi felől:	
Személyvonat reggel 6.35	Soborsinról reggel 8.59	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat reggel 6.35
Gyorsvonat délután 12.11	Gyorsvonat reggel 8.08	Személyvonat d. e. 10.50	Gyorsvonat délután 12.11
Soborsinon délután 2.04	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat d. e. 10.50	Soborsinon délután 2.04
Személyvonat d. u. 4.07	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat d. u. 4.07
Radnára délután 6.35	Személyvonat délután 4.06	Személyvonat d. e. 10.50	Gyorsvonat délután 6.35
Gyorsvonat este 7.18	Radnáról vas. és ün. e. 8.13	Személyvonat d. e. 10.50	Gyorsvonat este 7.18
Személyvonat este 9.05	Személyvonat este 9.05	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat este 9.05
Temesvár felől:		Temesvár felől:	
Személyvonat reggel 6.15	Vegyesvonat d. e. 10.43	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat reggel 6.15
Személyvonat d. e. 11.56	Személyvonat d. u. 3.44	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat d. e. 11.56
Vegyesvonat délután 5.—	Személyvonat délután 5.—	Személyvonat d. e. 10.50	Vegyesvonat délután 5.—
Szeged felől:		Szeged felől:	
Személyvonat reggel 5.—	Személyvonat reggel 8.35	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat reggel 5.—
Vegyesvonat reggel 7.10	Vegyesvonat este 7.06	Személyvonat d. e. 10.50	Vegyesvonat reggel 7.10
Személyvonat d. u. 4.11	Személyvonat este 10.33	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat d. u. 4.11
Brád felől:		Brád felől:	
Személyvonat reggel 6.25	Gurahonczról szm. r. 8.03	Személyvonat d. e. 10.50	Személyvonat reggel 6.25
Vegyesvonat d. u. 12.06	Vegyesvonat d. e. 11.—	Személyvonat d. e. 10.50	Vegyesvonat d. u. 12.06
Gurahonczig szm. du. 4.30	Személyvonat este 6.06	Személyvonat d. e. 10.50	Gurahonczig szm. du. 4.30
	Pankotáról sztv. este 9.20	Személyvonat d. e. 10.50	

Motormenetek

Arad—Szabadcságtér és Battonya között.

Battonya felé reggel 8.—	Battonya felől reggel 6.02
Battonya felé d. u. 12.26	Battonya felől d. u. 12.04
Battonya felé este 7.11	Battonya felől d. u. 4.05

Arad p. u. Kisjenő-Erdőhagy és Pankota között.

Kisjenő felé délelőtt 11.25	Pankota felől reggel 5.48
Pankota felé este 7.20	Kisjenő felől délután 2.51

Hely szűke miatt leltározás alkalmával kiválasztott

nagy mennyiségű

üveg, porcellán és lámpa

(némileg divatját mult, de teljesen használható)

Andrássy-tér 16. szám. (Gebhart-ház)

udvarán felállított

külön sátorban mától fogva csak néhány napig

megfelelő jutányos áron kapható.

Árusítani fognak: **Porcellán, étkező, tea, kávé és mocca készletek 6 és 12 személyre. Tányérok, csuprok, tálak és háztartási cikkek. Üveggészletek, poharak, kancsók stb. Tükrök. Mosdókészletek, lavoírok, korsók stb. Független és álló, valamint kézi lámpák. Számtalan porcellán, üveg és fémáru használati cikk és dísz tárgy.**

Ajánlható minden család és háztartás figyelmébe.

Arad legregibb kerékpár és varrógép javító műhelye és raktára, Szabadság tér 7. sz.

Hammer Vilmos

villany-műszerész.

Telefon szám 96.

Elsőrendű drezdai kerékpárok.

Raktáron

Singer karikahajós varrógépek

műhímezésre, továbbá

zajtalan járású Singer varrógépek
32 frtért öt évi jótállás mellett.

Villanyosengő

és

1891

telefon-berendezést

szakszerűen és jótállás mellett vállalok. — Nagy raktár kerékpár és varrógép alkatrészekben.

18785—1903. kh.

Hirdetmény.

Harti Hugó aradi lakos Boros Béni-tér 1. sz. a. telken dongatelep felállítására telepengedély iránt folyamodván, az 1884. XVII. t. cz. 27. § a értelmében a telep helyszín tárgyalására határidőül f. évi szeptember hó 26-án délelőtt 11 órája a helyszínre küldetik, amelyre szérdekelték ez uton is meghívottnak azon észrevétellel, hogy a telep helyszín és tervrajza, valamint az üzem módjának leírása a kapitányi hivatal iparügyi osztályánál f. évi szeptember hó 26-ig, mindenkor a hivatalos órák alatt betekinthezős a netáni észrevételek irásban ugyanott, előszóval pedig a helyszíni tárgyalás alkalmával megtehető, mert amennyiben ilyenek nem emeltetnének, s ha köztökintetek gatlólag fel nem merülendnek, a telepengedély az idézett törvény 30. § a rendelkezéséhez képest ki fog adatni.

Arad, 1903. évi szeptember hó 19-én.

Sarlot,
főkapitány.

131968—1903. számhoz.

Magy. kir. államvasutak.

Háló- étkező- és buffet-kocsik közlekedése

a magyar királyi államvasutak vonalain 1903. évi október hó 1-től kezdve.

I. Hálókocsik.

Budapest k. p. u. Brassó:
Budapest k. p. u.-ról indul este 9 ó. 15 p. 502. sz. vonattal Brassóba érkezik délután 2 ó. 09 p.
Brassóból indul d. u. 2 ó. 45 p. 301. sz. vonattal, Budapest k. p. u. érkezik reggel 7 ó. 50 perczkor.
Budapest k. p. u. Bukarest, Arad, Piski, Predealon át. (Csak november 15-ig.)
Budapest k. p. u.-ról indul d. u. 2 ó. 15 p. 602. sz. vonattal, Predealra érkezik reg. 6 ó. 26 p. Bukarestbe érkezik d. e. 11 ó. 25 p.
Bukarestből indul d. u. 5 ó. 05 p. Predealról indul este 9 ó. 12 p. 601. sz. vonattal, Budapest k. p. u. érkezik d. u. 1 ó. 10 p.
Budapest k. p. u. Piski. (November hó 15-ig):
Budapest k. p. u.-ról indul éjjel 10 ó. 00 p. 608. sz. vonattal, Piskire érkezik d. e. 10 ó. 41 p.
Piskiről indul d. u. 4 ó. 12 p. 607. sz. vonattal, Budapest k. p. u. érkezik reg. 6 óra 10 perczkor.
Budapest ny. p. u. Bukarest, Temesvár, Verciorován át:
Budapest ny. p. u.-ról indul d. u. 2 ó. 30 p. 704. sz. vonattal, Verciorovára érkezik éjjel 1 ó. 20 p. Bukarestbe érkezik d. e. 11 ó. 40 p.
Bukarestből indul d. u. 5 ó. 55 p. Verciorováról indul éjjel 2 ó. 18 p. 703. sz. vonattal, Budapest ny. p. u. érkezik d. u. 1 ó. 25 p.
Budapest ny. p. u. Temesvár-Józsefváros:
Budapest ny. p. u.-ról indul éjjel 10 ó. 10 p. 706. sz. vonattal, Szegedről indul éjjel 2 ó. 00 p. 710. sz. vonattal, Temesvárra érkezik reggel 5 ó. 20 p.
Temesvárról indul este 9 ó. 45 p. 709. sz. vonattal, Budapest ny. p. u. érkezik reggel 7 ó. 15 p.

A hálókocsi-pótjegyek árai:

(Brassón tulra csak I. oszt. menetjegyekkel vehető igénybe.)

	I. oszt. 14 kor. 40 fill.	II. oszt. 10 kor. 80 fill.
Budapest k. p. u. Brassó	9 " 60 "	7 " 20 "
Kolozsvár—Brassó (nappal)	4 " 80 "	3 " 60 "
Budapest k. p. u. Bukarest	17 " 40 "	— " — "
" " Predeal	14 " 40 "	— " — "
" " Brassó	14 " 40 "	10 " 80 "
" " Arad (nap.)	4 " 80 "	3 " 60 "
" " Piski	9 " 60 "	7 " 20 "
Arad—Bukarest	13 " 60 "	— " — "
" " Predeal	9 " 60 "	— " — "
" " Brassó	9 " 60 "	7 " 20 "
Budapest ny. p. u. Bukarest	16 " 60 "	— " — "
" " Orsova	9 " 60 "	7 " 20 "
" " Temesvár	9 " 60 "	7 " 20 "
" " Temesvár (nap.)	4 " 80 "	5 " 60 "
Temesvár—Orsova	4 " 80 "	3 " 60 "
" " Bukarest	12 " 80 "	— " — "

II. Étkező kocsik.

Budapest k. p. u. Piski. (Csak november 15-ig):
Budapest k. p. u.-ról indul d. u. 2 ó. 15 p. 602. sz. vonattal, Piskire érkezik éjjel 10 ó. 08 p.
Piskiről indul reggel 5 ó. 08 p. 601. sz. vonattal, Budapest k. p. u. érkezik d. u. 1 ó. 10 p.

III. Buffet kocsik.

Budapest k. p. u. Arad:
Budapest k. p. u.-ról indul reggel 6 ó. 50 p. 604. sz. vonattal, Aradra érkezik d. e. 11 ó. 51 p.
Aradról indul d. u. 4 ó. 21 p. 603. sz. vonattal, Budapest k. p. u.-ra érkezik este 9 ó. 35 p.

Jegyzet: Az étkező és buffetkocsik étkező termeit I. vagy II. oszt. menetjeggyel bíró utasok vehetik igénybe, külön illeték fizetése nélkül. — A buffet-kocsikban levő ülőhelyekkel bíró külön szakaszok azonban csak I. osztályra érvényes menetjegyekkel, illetve menetigazolványokkal bíró utasok által használhatók.

Budapest, 1903. szeptember havában.

(Utánnomás nem díjazatik.)

27236—1903. II. sz.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetősege nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a Pet. rozsény állomáson létesítendő egy emeletes és egy félemeletes válto-állító torony építési munkákra.

A költségszámítások, az ajánlati minta és a pályázati feltételek Aradon a magy. kir. államvasutak üzletvezetősegeinek pályafenntartási osztályában a hivatalos órák alatt 3 korona lefizetése mellett átvethetők és a vonatkozó tervek megtekinthetők.

Az ajánlatokat legkésőbb 1903. évi október hó 6-án déli 12 óráig kell benyújtani, alulírott üzletvezetőség általános osztályánál.

Az ajánlatokat egy koronás, az ajánlat mellékleteitivenként 30 filléres bélyeggel ellátva, lepecsételve és a következő felirattal kell benyújtani:

"Ajánlat Petrozsény állomáson létesítendő váltoállító tornyok építési munkáira."

Az előállítandó magasépítmények következők: egy emeletes válto-állító torony és egy félemeletes váltoállító torony.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903. évi október hó 5-én déli 12 óráig 600, azaz Hatszáz korona bánatpénzt kell a magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetősegeinek gyűjtőpénztáránál akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapírokban letenni.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlatához nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számíttatnak, de névértéken felül számításba nem vétetnek. Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául. Távirati uton tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Posta útján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térti vevennyel adandók fel. Az ajánlatok feletti döntés határideje e pályázati határidőtől számított 2 hétben állapíttatik meg, a bánatpénzek visszaadása pedig a döntéstől számított 8 napon belül esz- közöltetik.

Kelt Aradon, 1903. szeptember hó 18-án. Az üzletvezetőség.

APRO HIRDETÉSEK.

Magas jutalékkal

alkalmazunk zongorázni tudó egyéneket egy nagyobb zeneműváltalat terjesztésére. „Korvin Mátyás” Erdélyi Könyvkereskedő Részvénytársaság Kolozsvár. 2033

2 db. kettős taposókád,

vassalékkal es teljes felszereléssel, 2 db. szállózuzó, valamint 4 db. vassorsajtó rövid ideig használt, de kitűnő karban, jutányos áron eladó és megtekinthető Ménesen 120. szám alatt Kotsis Lajosnál. 2023

Kat, nyolcz gymnasiumot

végzett fiatal ember, román nyelv ismerettel gyógyszerész-gyakornoknak felvétetis. Czim a kiadóhivatásban. 2046

Pénzt, sok pénzt,

havonként 1000 koronáig kereshet mindenki tisztességesen mindenszakismeret nélkül. 2026
Küldje be címét E. 936. jelige alatt a következő címre: Annoncen-Abteilung des „Merkur” Mannheim, Meerfeldstr.

21579-1908.

Hirdetmény.

Köznirre tesszük, hogy Arad sz. kir. város határában a kukuricza törés megkezdésének határ-idejéül folyó évi szeptember hó 28-ik napját tűzzük ki.
Arad, 1908. évi szeptember hó 19-én.
A városi tanács.

KINTZLER ZOLTAN

Cronometer műorás és ékszerész

Arad, Andrassy-tér 20. (Régi Arena.)

Kizárólag finom

óra és ékszer

kapható. 1527
Pontos és szolid kiszolgálás!

M. kir. szabadalmazott

Tüzi fecskendők

és hozzávaló mindennemű tömlők (csövek)

Községeknek legalkalmasabb, mert homokos es saros víz tisztításánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működésért 3 évi jótállás (ingyen javítás).

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gumi csövek gyári áron. A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja a gépezet jó működéseért 3 évi jótállás, ingyen javítás.

K u t a k

a hozzávaló csövekkel gyári áron.

Hőnig Frigyes

harangöntőnél 1418

Arad, Rákóczy-utca 28. sz.
Mindennemű javítások elfogadhatóak.

Arad legnagyobb

óra és ékszerraktára.

Iskolás deákok részére pontosan járó órák 5 koronától kezdve kaphatók

DEUTSCH IZIDOR

óras és ékszerésznél

ARAD, TEMPLUM-UTCZA

Minorita-palota.

Tört arany, ezüst és zálogcédulák 1897

a legmagasabb áron megvétetik vagy becseréltetik.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Nagymennyiségű

l é c z eladó

az Aradi Nyomda Részvénytársaságnál.

Pályázat.

Arad szab. kir. város községi elemi iskoláihoz újonnan rendezesített egy tanítói és két tanítónői állásnak betöltése végett ezenel pályázat hirdettetik. A jelzett állások mindegyikével 1200 korona törzfizetés, 400 korona évi lakáspénz, vagy esetleg természetbeni lakás javadalmazás jár, a melyek a fennálló fizetési szabályzat értelmében az előirt évek leteltével még két fokozatban előirt nagyobb fizetéssel és az ötödéves korpótlékokkal emelkedhetnek. — Ezen javadalmazás fejében kötelesek a megválasztandók a reájok bízott osztályokban az előirt összes tantárgyakat tanítani, azonkívül a férfi tanítóra nézve feltételül kikötöttik az is, hogy azon esetben, ha a miniszteri utasításban előirt heti óraszámot bármely körülmény miatt nem tudatán, közeles a fennmaradó órákban, az iskolaszék rendelkezéséhez képest az iparos tanoncziskolában, vagy a mennyiben az elemi iskolai tanítók a kereskedő tanoncz iskolában is taníthatnak, ez utóbbiban is, minden külön díj nélkül tanítani.

Felövatnak tehát azon magyar honosságu, a 40-ik életévet még meg nem haladott okleveles tanítók és tanítónők, kik ezen állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy ez iránt szabályszerű okmányokkal felszerelt és a kellő bélélyeggel ellátott kérvényeiket f. é. október hó 5-éig bezárólag Arad szab. ir. város községi iskolaszékéhez címezve beküldjék.

Aradon, 1903. évi szeptember hó 9-én.
Institoris Kálmán, s. k. Bonts Aurél, s. k.
iskolaszéki elnök. iskolasz. jegyző.

Minden ősz haj

eredeti színét és ifjúkori szépségét visszanyeri a Hajós-féle

HAIJ REGENERATOR

használata által;

nem festi a bőrt és a fehéreneműt nem piszkítja.

Egy üvegnek az ára 1 kor. 20 fill.

Szép, tartós feketére azonnal fest

minden haját a

Hajós-féle Hajfestő,

a szín le nem mosható. Ára 2 korona.

Gummi különlegesség (óvszer),

valódi amerikai speciálitás.

126

Egy eredeti légmentesen elzárt dobozban 6 darabban 2 korona.

Fenti készítmények kaphatók egyedül

Hajós Árpád

gyogyszertárában az Isteni Gondviseléshez

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Szép fogak!
csakis

DENTOLIN

fog creme

használata által nyerhető.

Egyszeri használat után mindenki megkedveli.
Egy tubus 50 fillér.

Legjobb bevásárlási helye mindennemű

illatszerek,
szappanok,
fogkefék,
fogporok,
fogpasztak,
szájvizek,
hőlgyporok,
arczcremek,
arczvizek,
hajszeszek,
szivacsoknak.

A legmegbízhatóbb minőségekben mindennemű

ORVOS-SEBÉSZI

és

SZÜLÉSZETI

kötszerek.

LEGOCSÓBB ÁRAKI

VOJTEK ÉS WEISZ

drogueria és parfümeria nagykereskedése ARADON. 1427

Van szerencsém tisztelettel tudatni, hogy az őszi idényre valódi igen szép értékes antique

PERSA ÉS SMYRNA

szőnyegek érkeztek, melyeknek megtekintésére a műértő közönséget bátor vagyok meghívni és egyben dusan felszerelt raktáromat szőnyeg, függöny, ágyterítő, paplan, matracz, gyapju-takaró, valódi linoleum és pokróczban ajánlani.

DOMÁN SÁNDOR

Arad, Szabadság-tér 17.